

Svojega znanja ne
more nihče pomnožiti
z ugibanjem, ampak
le z učenjem.
Čitajte "Proletarca".

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV.—NO. 1133

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 30. MAJA (MAY 30,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV.

ZMAGA NAPREDNE MISLI V S. N. P. J.

KONVENCIJA ZAKLJUČILA, DA S. N. P. J. NE KRENE S SVOJEGA DOLOČENEGA TIRA

*Fiasko "Progresivneja" bloka in po-
lom Chas. Novakove-Leo Fišerjeve
M. J. Turkove taktike*

Nasprotniki SNPJ. kakršna je—predvsem njenih načel ter taktike—so ob početku devete redne konvencije z vso gotovostjo računali na zmago. V svoje ljudi so udahnili toliko fanatizma, sovraštva in nezaupnosti, da je bilo stvarno razpravljanje ter vzorno zborovanje zelo ovirano. V zvezi temu, napredna misel ter interesi jednote so zmagali, kakor je bilo pričakovati. In čemu naj bi bilo drugače?

Okrog 230 članov je štela konvencija. Da bodo odnosi napeti, in da bo delegacija več ali manj zbegana, se je videlo že iz volitev v društvih. Menda še nobenkrat poslednja leta ni bilo v društvih toliko boja ter neprimlik radi volitev za delegate kakor sedaj.

Osnutek pravil, radi katerega je bilo v društvih in v glasilu mnogo polemike, je konvencija zavrgla z veliko večino ter izvolila poseben konvenčni odbor za sestavo pravil. O predlogu za odklonitev osnutka se je vršilo poimensko glasovanje. Za odklonitev se je izreklo 169 delegatov, proti 31, in 28 je bilo nevtrálnih. To je bila prva zmaga načelnega značaja, ki je pokazala, da se bo konvencija orijentirala ko hitro delegatje dobira spoznanje drug drugega ter namene onih, ki so govorili eno, a mislili nekaj čisto drugega.

Nova pravila od prejšnjih v bistvu niso spremenjena, dasi imajo precej korektur. Glavni odbor ostane kakor je bil s to razliko, da bodo v njemu namesto dosedanjih bolniških odborov okrožni nadzorniki.

O poročilih glavnih odborov ni bilo razprav; največ truda sta imela dva odseka s "pritožbami", izmed katerih je bilo precej takih, ki se jih tolerira na naših zborovanjih samo vsled vpljivosti, ki pa je v takih slučajih zelo draga stvar.

Sprejetih je bilo precej resolucij, npr. za osvoboditev Mooneyja ter Billingsa, za osvoboditev jetnikov centralijske tragedije v Washingtonu, za solidarnost s stavkarji v tekstilnih tovarnah na jugu, za sodelovanje z jugoslovanskimi podpornimi organizacijami v vseh zadevah skupnega značaja z vidika, da bo to taktika, ki bo dovajala v čimtesnejše združevanje; nadalje resolucijo za negovanje atletike v SNPJ, in več drugih.

Par dobrih resolucij je takozvana opozicijska porazila, največ zato, ker so bili mnogi večinoma člani konvencije za časa, ko so bile predložene, zaposleni v odsekih, v katere so bili izvoljeni. Resolucija v prilog delavčevega kolegijsa v Brookwoodu je bila v takih okoliščinah porazena, istotako resolucija za ustanovitev jednotine banke. Pаметen sklep v slednjem slučaju bi bil ta, da bi se delegiralo glavni odbor, ali pa

kak poseben odbor, da vprašanje dobro naštudira ter poda o njemu izčrpen referat prihodnji konvenciji v ustmeni in tiskani besedi.

Načelna izjava je nesporena. Prosveta bo urejevana v istem pravcu kot dosedaj, v pravila pa so glede prispevkov sprejete liberalnejše določbe.

Sistem reprezentacije na prihodnji konvenciji bo isti kakor na tej ki je minula, razen ako ga pozneje spremeni splošno glasovanje. Glede stavkokazov je sprejeta določba, da se v bodoče to vprašanje ne bo jemalo v upoštevanje, kar se notranjega poslovanja jednote tiče, v tako širokem smislu kakor dozdaj, ker ima jednota vsled disorganizacije, ki vlada v mnogih stavkah ter v sporih med njimi velikokrat prevelike težave v odločevanjih kdo je s kreb in kdo ni. Večina se je izrekla proti draštnim določbam v tem oziru, dasi bi bilo prav, če bi bila sprejeta točka tako definirana, da bi dajala delavcem v stavkah več moralne zaslombe kakor jo daje, ne da bi jednota imela vsled tega kaj več neprimlik.

Pri volitvah v glavni odbor so posamezne skupine izmerile svojo moč in odločile, po kakšnih potih bo šla SNPJ. ob pričetku svojega drugega četrt stoletja. Problemi, ki so pred njo, niso majhni, niti lahki. Gre se predvsem za samoohrano. Kje dobiti nove člane in kako, je eno vprašanje. Drugo je, kako izboljšati ter finančno utrditi vse oddelke njenega zavarovalniškega sistema.

V volilnem boju je zmaga strela, katere stremi, da se SNPJ. razvija naprej kot delavska organizacija, toda brez "revolucionarne romantike". Skupina, okrog katere so se poslednja leta začeli zbirati kruhoborci, je bila porazena. Enako je bil porazen komunistični blok, ki je s svojo demagogijo na tej konvenciji znova pokazal, da mu ni za napredek jednote, pač pa je za intrigiranje in slepomišljenje. Več o tej konvenciji povedo drugi članki ter poročila v tej številki.

Madžari ne bodo nikoli priznali poveljne mi- rovne pogoje

Ogrski premier grof Stefan Bethlen je 26. maja na slavnosti odkritja spomenika neznanemu vojaku v svojem govoru med drugim dejal, da je bila Ogrski z mirovno pogodbo storjena krivica, kakršne ni mogoče pozabiti. Ogrska je sprejela pod teže okoliščine, toda priznala je ni in jo nikoli ne bo. Kadar govori tako minster, to znači, da Ogrska ni mogoče dobiti nazaj teritorije, za katere smatra, da so njeni, ob prvi priložnosti.

NOVI GLAVNI ODBOR SNPJ.

Gl. predsednik: Vincent Cainkar (izvoljen ponovno).

Podpredsednika:

Andrew Vidrich, Johnstown, Pa. (Izvoljen ponovno).

Donald J. Lotrich, Chicago, Ill. (Nov).

Glavni tajnik: Fred A. Vider, Chicago (Nov).

Bolniški tajnik: Blaž Novak, Chicago (Nov).

Blagajnik: John Vogrich, Chicago (Izvoljen ponovno).

Upravnik: Filip Godina, Chicago (Izvoljen ponovno).

Urednik: Ivan Molek, Chicago (Nov).

Glavni zdravnik: Dr. John J. Zaveržnik (Nov).

Gospodarski odsek:

Predsednik: Frank Alesh, Chicago (Nov).

John Olip, Chicago (Nov).

Joseph A. Siskovich, Cleveland (Nov).

Porotni odsek:

Predsednik: John Goršek, Springfield, Ill. (Izvoljen ponovno).

Drugi člani porotnega odseka:

Anton Šular, Arma, Kans. (Ponovno).

John Terčelj, Strabane, Pa. (Ponovno).

Frank Podboy, Park Hill, Pa. (Ponovno).

Frances Zakovšek, Waukegan, Ill. (Na novo izvoljena).

Okrožni nadzorniki:

Geo. Smrekar, Aliquippa, Pa. (Nov).

John Lokar, Cleveland, O. (Nov).

Frank Klun, Chisholm, Minn. (Ponovno).

Frank Leksha, Mulberry, Kans. (Nov).

Frank Klopčič, Cle Elum, Wash. (Nov).

Nadzorni odbor:

Predsednik, Frank Zaitz, Chicago (Ponovno).

Albert Hraat, Milwaukee (Ponovno).

Mihael Pleše, Pittsburgh (Nov).

(Novi glavni odbor šteje 25 članov.)

Koliko in kakšni so bili bloki na konvenciji S. N. P. J.

Prvič v zgodovini konvencij SNPJ. se je pripetilo, da so dobili delegatje v roke tiskane liste kandidatov v razne odseke glavnega odbora. Na prejšnjih je bil običaj, da se je vršila le ustmena agitacija, na waukeganski (8. redni) konvenciji pa se je vršila tudi na shodih pod vodstvom komunističnega-progresivnega bloka. Pristaši Slovenske narodne podporne jednote kakršna je so bili v takih okoliščinah prisiljeni, da nastopijo na deveti redni konvenciji bolj enotno in disciplinirano, kar so storili. Na par manjših sestankih prve dneve konvencije so se sporazumeli o najvažnejšem ter izdali svojo listo kandidatov v konvencijne odbore, katere je prišla v roke tudi Mr. M. J. Turku, ki jo je konvenciji predložil z namenom, da se bo večina odzdravila od nje. Dosegel je nasprotno, kajti večina priporočenih kandidatov je prišla v konvencijne odbore. V sredo 22. maja zvečer se je vršil večji sestanek, katerega se je udeležilo okrog sto delegatov in glavnih odborov, ki so po daljšem posvetovanju nominirali listo kandidatov v glavni odbor in izvolili odbor petih, čigar naloga je bila poskrbeti, da se jo tiska in razdeli članom konvencije in ob enem da napravi nominacijsko listo kandidatov za namestnike ter za okrožne odbornike.

Takozvani komunistični-progresivni blok, ki je funkcioniral največ pod imenom progresivni blok, je izdal listo kandidatov v konvencijne odbore, izmed katerih jih je bilo le nekaj izvoljenih, tik pred volitvami pa je razdelil med delegate svojo listo kandidatov v glavni odbor. Razen teh dveh je izdala eno listo v angleščini skupina delegatov angleško poslujočih društev, ki je bila enaka kakor ona, katero so komunisti krstili s "socialistična". Izkazalo se je, da te vrste liste pomagajo delegatom spoznati kdo je kdo, kam kdo kandidira, in kakšno je njegovo stališče.

Lista kandidatov, katero je izdala takozvana socialistična skupina, je dobila pri večini najboljši odmev, kajti razen treh so bili vsi njeni nominiranci izvoljeni. V informacijo čitateljem navaja naš poročevalec obe listi, to je, "socialistična" in "komunistično progresivno". Prva se glasi:

Izvolite glavni odbor, ki bo zvest principom, tradicijam in načelom izjavi S. N. P. J.—Odbor, ki bo sposoben voditi S. N. P. J. Kandidatje, ki zaslužijo zaupanje, ki so se uveljavili s svojim dolgoletnim nesebičnim delom za SNPJ., so:

Anton GARDEN, gl. predsednik. Sposoben za ta uradni in načelni izjavi S. N. P. J.—Odbor, ki bo sposoben voditi S. N. P. J. Kandidatje, ki zaslužijo zaupanje, ki so se uveljavili s svojim dolgoletnim nesebičnim delom za SNPJ., so:

Upravni odsek:
ANTON GARDEN, gl. predsednik. Sposoben za ta uradni in načelni izjavi S. N. P. J.—Odbor, ki bo sposoben voditi S. N. P. J. Kandidatje, ki zaslužijo zaupanje, ki so se uveljavili s svojim dolgoletnim nesebičnim delom za SNPJ., so:

FRED A. VIDER, glavni tajnik. Poštenjak, aktiven delavec za Jednoto, uposlen v glavnem uradu in valed tega pozna njen poslovni sistem. Glasuje zanj, kajti v njemu boste dobili istotako moč, kakršno SNPJ. na odgovornih mestih potrebuje.

BLAŽ NOVAK, bolniški tajnik. (Dolje na 3. strani, 1. kolona.)

ROSICA SCHWIMMER NE BO AMER. DRŽAVLJANKA

Vrhovno sodišče odbilo njen
apel.

Svetovno znana radikalka in pacifistinja Rosica Schwimmer, ki je prišla v Chicago leta 1921 iz Ogrske, je po preteku določenega roka vložila aplikacijo za državljanske pravice. Sodišče jo je zavrnilo, da ni upravičena postati ameriška državljanka radi svojih radikalnih in pacifističnih nazorov. Obrnila se je na vrhovno sodišče, ki je po dolgem času izreklo svoj odlok dne 27. maja. Večina sodnikov tega tribunala pravi, da Mme. Schwimmer ne bi mogla biti dobra državljanka, ker nima nikakega "narodnega čuta". Vsekakor bi bila ena, ki bi bila kot državljanka v opoziciji proti obrambi, armadi in mornarici, in bi obsojal vse, kar ona smatra za nacionalistično.

Sodnika Holmes in Brandeis v imenu manjšine podala izjavo, da smatra izrek večine za neopravičen, kajti p fizez Mme. Schwimmerjeve je Zedinjenim državam prav tako malo nevar kakor opozicija proti 18. amendentu.

Rosica Schwimmer je bila rojena na Ogrskem l. 1877. Uveljavila se je v mislečem svetu vsled svojega delovanja za mir med deželami in za vzgajanje ljudstev v duhu kooperacije. Ona ni radikalka, ki bi razmetavala z besedami, pač pa misleča žena, ki je priprana v pravilnost idej, katere zastopa. Odklonitev državljanstva nji, med tem ko ga z lahkoto dobe veliki kršilci zakonov, kot so npr. voditelji mafije, je farsa, za katero ni opravičbe. Vsekakor, ameriške institucije so znova ohranjene in obvarovane.

Čikaški državni pravnik nima srečo

Državni pravnik John A. Swanson je v lanskoli volilni kampanji zagotavljal, da bo počistil mesto tolovajev vseh vrst, in da bombnih eksplozij pod njegovim varstvom pravice ne bo. Od 1. decembra pa do 26. maja jih je bilo 56, kar znači, ali da je Swanson nekaj obljuboval tjavdenam, ali pa, da so nekateri gospodje pri takih zadevah še večja avtoriteta nego on.

OKROG 30 DELEGATOV S. N. P. J. NAROČILO "PROLETARCA".

Izmed delegatov prošle konvencije SNPJ. se jih je okrog trideset naročilo na ta list, in nekateri so obljubili, da bodo sodelovali v agitaciji.

ČEMU NE??

Čemu vaš rojak sosed, ali kak drug vaš prijatelj še ni naročnik "Proletarca"? Ste že kaj govorili z njim o tem listu ter mu ga priporočili? Za četrt leta stane \$1.

STATISTIČNI PODATKI S KONVENCIJE S. N. P. J

Deveta redna konvencija SNPJ., ki je začela zborovati v ponedeljek 13. maja, je trajala 12 zborovalnih dni, ali toliko, kakor prejšnja. Stela pa je do 60 članov manj kakor pred štirimi leti.

Angleško poslujoča društva so imela enajst delegatov. Hrvatov je bilo okrog dvajset.

Ta konvencija je imela 17 spornih delegatov, ali več kot katerakoli prejšnja. Konstituirana je bila izredno pozno in skoro dva pva dneva zborovanja sta bila vsled tega brezplodna.

Prvič v zgodovini jednote sta se pojavila dva organizirana "bloka", kar se je izkazalo v danih okoliščinah v olajšavo zborovanju.

Glavni predsednik je bil izvoljen za predsednika konvencije. Isto se je dogodilo na prošli konvenciji KSKJ. v Pittsburghu, na konvenciji JSKJ. na Elyju, in na konvenciji SDZ. v Lorainu. Vzgledi vlečejo.

Komunistična skupina na tej konvenciji je štela okrog 20 v stranki organiziranih članov in nad deset somišljenikov.

O "politiki" so imeli govore navadno trije do pet komunističnih delegatov, ki so "svobodo govora" skoro nemoteno izrabljali. Nihče socialistov ni imel na konvenciji političnega govora, a po konvenciji se jih bo gotovo dolžilo odgovornosti za "politiko".

V konvencijne odbore je v pretežni večini prodrla "socialistična" lista.

Predsednik konvencije je bil nekaj dni zelo pristranski, zadnje dneve pa se je pobiljšal. Zborovanja ni krajšal, ker je v njegovi naturi, da pusti človeka govoriti tudi če ni na mestu in ga ustavi le, ako gre preveč stran od predmeta in konvencije ter ga sili delegacija na pozornost.

Jednotina (ali kot ji pravijo "progresivci", socialistična) lista je vključevala med kandidati v konvencijne odbore v vsak odsek tudi enega delegata angleško poslujočih društev, medtem ko jim komunistična-progresivna lista ni dala v tem oziru nikakega priznanja.

Progresivna-komunistična lista kandidatov v glavni odbor je vključevala: Sedem komunistov; tri socialiste (Cainkar, Vogrich in Zevnik); deset progresivcev (M. J. Turk, Gradišek, Fr. Somrak, Sitter, Underwood, Štefančič (ta je izjavil, da ni prišel na njihovo listo po svoji volji), Klopčič, Malgaj, (La Salle) in Konte); dva nevtralnca (Kuhelj), So Chicago, in Jacob Stonich, Los Angeles.)

Izmed komunistov, na tej listi ni nihče prodrl, pač pa dva socialisti (Cainkar in Vogrich). Samo trije kandidatje, označeni na progresivni-komunistični listi, so bili izvoljeni (Cainkar, Vogrich in Klopčič).

"Jednotina" ali "socialistična" lista je vključevala 19 članov JSZ, in šest somišljenikov.

Vsi razen treh so bili izvoljeni. Prvič v zgodovini SNPJ. prišlo v glavni odbor štirje člani mladinskih, oziroma angleško poslujočih društev, ki so: dr. John Zaveržnik, vrhovni zdravnik; Donald J. Lotrich, podpredsednik; John Lokar in Frank Leksha, distriktna nadzornika. Mladinska delegacija

VPRAŠANJE CARINE IN LJUDSKI INTERESI

Vprašanje carine postaja bolj in bolj mednarodni problem, kajti trgovski svet se pretvarja v mednarodne oblike. Le en kolos je, ki je še homogen, in to je ameriški kapitalizem. Dasi ima razprazene svoje mreže po vsem svetu, je doma zelo "patriotičen" in militarističen, ker hoče mogočno državo za protektiranje svojih investicij. Kadar pride do vojne, bo njegova propaganda skrbela, da ljudstvo ne bo izpoznavno resnice ter bo šlo "navdušeno" v klanje za svobodo, za čast zastave in druge take reči. Gospodje, ki so krivi vojen, pa se polaste "patriotičnih" služb za dolar na leto, pri tem pa sprejemajo od vlade vojna naročila in milijoni se jim množe, iz katerih potem brez vse škode zase financirajo naprej "patriotično" propagando in zahtevajo še večjo armado, še več vojnih ladij in še večjo carino.

Trgovski svet Evrope si je dosedaj precej opomogel, in ko je prišel toliko do moči, da bi se zopet lahko spustil v konkurenčni boj, je izprevidel, da mu stoji povzod na poti mogočni ameriški tržtanizem ter njegova dolarska diplomacija. Grožnje o bližajočih se carinskih vojnah niso samo grožnje, kajti težko je predvideti, kam lahko pritira svet slepa sebičnost in "samoza-vest". Delavec, ki vse to plačuje, v "mirnem času" z denarjem in trdim delom, v vojni pa s svojo svobodo in krvjo, je edini, ki ima moč odpraviti te kriče, nezdave razmere.

Lindberg in Anne po- ročena

Chas. Lindberg in Miss Anne Morrow, hčerka ameriškega poslanika v Mehiki, sta se dne 27. maja poročila. Vest je bila naznanjena v ameriškem časopisu z velikimi naslovi. Sploh so pisali o njuni zaroki ter poroki mnogo več, kot pa o stavki premogarjev prošle leto, ali o katerikoli drugi stavki prošle leta. Pisati o stavkah je nevarno, razen tega pa se ljudje tudi rajše zanimajo za poroke in razpore, kot pa za boje delavstva proti kapitalizmu.

FORDOVA PROHIBICIJA V EVROPI.

Henry Ford, ki ima svoje tovarne v Angliji, Franciji in Nemčiji, baje insistira, da se morajo njegovi delavci do kraja vzdržati alkoholnih pijač. Henry s to svojo prohibicijo ne bo nič dosegel—kvečjemu, ako bo povečal hinavstvo.

je na svojem prvem posvetovanju sklenila zahtevati dva gl odbornika iz svojih vrst, nato se je celo omejila na enega—a dobila je štiri! Tudi to je za sluga jednotine-socialistične liste.

Izmed novih glavnih odborov jih je 13 v Illinoisu, 5 v Pennsylvaniji, dva v Kansasu, dva v Ohiju, po eden v Wisconsinu, Minnesoti in Washingtonu.

Izmed članov novega glavnega odbora jih je bilo dvajset, najst ponovno izvoljenih in 13 je novih, oziroma so dobili drugo urade.

Glasovi iz našega Gibanja

DOPISI

S KONVENCIJE S. N. P. J.

Detroit, Mich.—Ko sem prišel domov iz Chicaga, so se mi še vrstile pred očmi konvenčne slike, ki v splošnem seveda niso tako lepe kakor Peruškove. Imel sem priliko poslušati kakoga pol dne razmotrivanja delegatov, ki so se tisti dan pečali s pravili. Razlagal jim jih je (na vrsti je bilo glasilo) član konvenčnega odbora za pravila Frank Zaitz.

Dvorana ni prostorna, zato se ti zdi, da izgleda polna, četudi je v nji le nekaj nad 200 delegatov ter odbornikov. Med njimi sem opazil poleg mlajših tudi precej osivelih mož, izmed katerih so eni aktivni v SNPJ. večinoma od njene ustanovitve. Delegacija v splošnem se mi je zdelala trudna. Tudi sedenje je naporno, ako ga človek ni vajen. Nekaj pa je vplivala vožnja in prememba stanovanja ter hrane, prav nekaj malega pa mogoče tudi čikaška voda in pa tisto, kar dobe iz Kalifornije.

Ravno so razpravljali o bodoči razdelbi glasila. Odbor za pravila je predložil dva načrta. Za separaten angleški in separaten slovenski tečnik, in pa načrt za skupen list, kakor je sedaj. Veselilo me je, ko sem videl, kako navdušeno je mladina sodelovala v razpravi. R. J. Zavertnik je zastopal stališče, da je za SNPJ. potrebno imeti separaten angleški list, medtem ko je D. J. Lotrich izjavil, da je za enkrat še najboljši izhod, če izhaja obligatna številka Prosvete v obeh jezikih tudi v tisočje. Mladina, kakor imenujemo našo ameriško slovensko generacijo, je imela enajst delegatov, ki so pazno sledili razpravi ter sodelovali v nji.

Po končani seji sem se sešel z mnogimi znanci, ki jih nisem videl že dolgo. Človek je snidenja vesel, in bal sem se že, da bom v tem kramljanju izgubil priložnost videti bloke, katerih je baže na konvenciji toliko, da se bi z njimi lahko dvignilo poslopje SNPJ. najmanj za eno nadstropje. Tudi bloke boš še videl, me je eden znancev "tolazil". Sli smo iz dvorane na Lawndale Ave. in se obrnili na desno. Tik zraven poslopja SNEJ. je M. J. Turkova pisarna in v njegovem izloženem oknu je velik cementni blok, zraven pa napis, ki pozdravlja delegacijo. "To torej je blok?" Ne vem, kako je delegacija vzela tisti štirioglati kos cementa, a meni se je zdelo to nič drugega kakor izivanje. Mr. M. J. Turk je že mnogokrat dejal, da nikamor ne spada, kar mu rad verjamem. Vendar pa je mnogo delal za organiziranje "bloka", kar je moralo roditi odpor. Konstruktivnega ni bilo v njegovem konvenčnem bloku ničesar, v tistem, ki ga je bil imel v oknu, pa je bil konstruktiven vsaj cement. Prišel di do vogla Lawndale in 26. ulice, so se odprli pred menoj kar štirje

bloki. Vsaki vodi drugam. Če ne veš kam bi, se okreneš po enem ali drugem brez cilja. Zdelo se mi je, da so nekateri hodili na ta način od bloka do bloka tudi na konvenciji. Polovičarstvo res ni dobro—posebno ne na tako važnih zborovanjih, kot so konvencije SNPJ.

Ob priliki te konvencije so čikaška društva aranžirala velik banket in v nedeljo 19. maja pa slavnost 25-letnice SNPJ., ki je bila impozantna.

Peter Benedict.

SEPIČEVA IZJAVA Z OZIROM NA DNEVNICE DELEGATOV.

V Proletarcu sem videl notico, v kateri se me dolži, da sem med odmorom na konvenciji agitiral za desetdolarne dnevnice. Resnica je, da sem glasoval in zastopal predlog za petdolarne dnevnice. Notica v Proletarcu ni odgovarjala resnici in želim, da se jo s to izjavo popravi.

Frank Sepich.

SLAVNOST DRUŠTVA ŠTEV. 254 S. N. P. J.

Bon Air, Pa.—Društvo "Napredni Slovenci" št. 254 SNPJ. priredi v nedeljo 23. junija izlet na isti prostor kakor prejšnja leta. To bo ob enem naša proslava 25-letnice SNPJ. Prebitek priredbe gre v društveno blagajno. Na poset je vabljen članstvo društev ter vsi drugi naši prijatelji. Piknik se prične ob 1. popoldne. Vstopnina je prosta.

Peter Bukovec, tajnik.

DATUM VZHODNO-OHIJSKE KONFERENCE JE NEDELJA 23. JUNIJA.

Glencoe, O.—Konferenca JSZ. za vzhodni Ohio je sklicana za v nedeljo 23. junija v Bridgeport. Vršila se bo v slovenski dvorani na Boydsvillu. Začne se ob 9. dopoldne.

Društva in klube vabim, da izvolijo zastopnike čimprej. Potrebno je, da dobimo na to zborovanje veliko udeležbo. Vstop imajo vsi člani JSZ. in sosiseljeniki.

Navzoči bodo čuli tudi vtise s konvencije SNPJ., ki jih bo podal ta ali oni. Ob enem bomo imeli že jasnejšo sliko o delavskih razmerah v tem premo-govniškem okrožju z ozirom na bodočnost.

Pazite na naša naznanila v naslednjih številkah.

Nace Zlemberger, tajnik.

FRANK JANEŽIČ.

V Chicagu je dne 24. maja umrl Frank Janežič, dolgoleten naseljenec v tem mestu. Janežiča starejšim naseljenecem v Chicagu ni treba predstavljati. Vsakdo je bil vesel njegove družbe. Dovtipen in pa pevec, to je bil Janežič.

V Ameriko je prišel l. 1903. Rojen je bil v Ljubljani pred 52 leti. Bolehal je že dolgo. Tu zapušta soprogo, ki mu je bila zvesta družica. Pogreb, ki se je vršil 27. maja, je bil civilen.

Tole mi ne gre v glavo:

Ako smo bili res bratje, in če smo bili res vsi tako vneti za SNPJ., čemu smo zavrgli neka najboljše resolucije, in čemu smo odklonili upoštevati sisteme, ki je bil v korist dedičev naših članov v starem kraju? Ako smo razumni, mar nas b' mogla tako varati dva agenta, ki sta se na vso moč prizadevala zbegati sedaj mene, zdaj tebe, da končno nisva že več vedela pri čem da sva? Le zakaj, rajše ne poslušamo pametnih delegatov namesto agente—tr meni ne gre v glavo.

Ob grobu in v hiši žalosti je govoril Filip Godina.

V prvih letih, ko se je začel v Chicagu razvijati naš pokret, se mu je pridružil tudi Janežič ter sodeloval po svojih močeh. Bil je v tistih pionirskih časih nekaj let tudi blagajnik J. D. T. D., ki izdaja "Proletarca". Veselilo ga je petje, in bil je tudi sam dober pevec. Dokler je obstajal zbor "Orel", je bil njegov član, potem se je pridružil "Savi". Poslednja leta, ko se ni več dobro počutil, je prenehal s svojimi aktivnostmi v zboru.

V društvu sedaj ni bil, pač pa je bil član kleparske unije. Bil je član SNPJ. 16 let ne da bi vzel od nje kako podporo, potem pa je pod pritiskom o-

kolščin odstopil. Konvencija SNPJ. je odglasovala, da da njegovi soprog \$100 za pogrebne stroške.

Frank Janežič je bil eden onih, ki so orali ledino. Zapušta mnogo znancev, ki so delali z njim, se zabavali z njim, in sedaj odhajajo drug za drugim. Blag mu spomin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ker je bil urednik Proletarca član konvencije SNPJ. in je moral prisostvovati sejam, je zastopal nekaj uredniške korespondence, ki bo rešena ko hitro mogoče.

Iz istega vzroka je izostalo nekaj dopisov, ki jih priobčimo prihodnjč.

Delavec in priroda

(Dr. Henrik Tuma, Ljubljana)

Niti 70 let še ni preteklo, odkar je "delavec" pomenil težak, človeka, ki ne spada v noben družabni razred. Ponižan in preziran, brez vsake socialne pomoči, je moral postati delavec medzni puntar. Na premoči buržoazije je spoznal, da mu je preostala samo ena rešitev, organiziranje. Z zavestjo lastnega razreda je postal delavec proletarec; njegove združene čete so postale borbene čete za svobodo dela, za svobodo človeka. Šele ko je buržoazija videla proti sebi organizirane delavske množice, je začela pojmiti pomen dela. S priznanjem tega pomena je postal manualni in intelektualni delavec iz proletarca delavec-proizvajalec. Danes ne zahteva delavec samo svobode dela, marveč zahteva tudi, da sodeluje v vseh plodovih kulture, ki jo je človeštvo ustvarilo skozi tisočletja z delom—vsa je kultura stvarno le plod dela, manualnega in intelektualnega (ročnega in duševnega). Ko je delavec-težak začel svoj socialni boj, je zahteval najprej skorjo kruha in trenutek odmora od napornega dela. Denes, ko je borba načelno izvojevana, zahteva vse plodove kulture!

Alpinizem je nastopil kot nov kulturni pojav, ki sestoji iz dveh umnih elementov: ljuboznosti do prirode, a posebno do visokih planin, do njihove lepote in groze, in iz težnje, da z močjo telesa in duha nadvladaš in spoznaš njune najskrivnejše dele in obenem samega sebe. Ako imenujemo kulturno nadmoč človeka nad zunanjo in notranjo svojo prirodo, potem je alpinizem višek kulturnega udejstvovanja poednega človeka. Zategadelj alpinizem tudi ni mogel nastopiti prej, dokler se človek ni povzpelo do svoje navšične težnje, dati v borbi z materijo lastno življenje.

Ljubezen do prirode je vse človečestvo čustvo. Poezija vseh narodov globoko izraža to ljubezen.

Z razvojem kulture skozi tisočletja je postalo čustvo za prirodo podedovana lastnost. V prvi dobi je bilo čustvo za prirodo več ali manj podzvestno, dasi še vedno zelo živo. Intenzivno se izražajo v poeziji starih Indijcev, v mitu Ramajane. Ko kraljica Damayanta išče po gozdu svojega soproga, opeva gozd: "Glej lepe vrhove bogate kot drago kamenje, ki se dvigajo do nebes. Prvi se ti zde iz srebra, drugi so krvave barve in oni so spet temnoderči, drugi spet sličijo smaragdu." Prav tako se izražajo čustvo v Kalidasi. Manj bogati od Indijcev so Grki, v del-fijskih poetičnih pesmih, v Odiseji, imajo svojega Pindara. Židovska knjiga Hioba izraža živo čustvo za prirodo, dočim po drugi strani židovski ortodoksni zakon preti s smrtjo tistemu, ki bi se pri učenju flore (rastlinstva) drznil reči: Kako

lepo je to drevo! Vergil je med Rimljani najbolj prosvitljen, skoraj moderen. Veličastvena je slika razburkanega morja v Eneidi. V srednjem veku imajo Francozi svojega Rolanda, Dante se divi goram v strahu in trepetu. Petrarca pa je globoko čustven.

Ljubezen do prirode se najintimneje izraža šele tedaj, kadar je človek prevladal strah in grozo pred alpskimi velikani. Prvotni, preprosti človek je bil ves pod oblastjo prirodnih sil in zverj Priroda mu je bila ovražna. Šele ko se je po ledeni dobi zemeljska skorja (porušina) umirila, ko so se gore pokrile z gozdovi, doline zazele, ko je človek iznašel orodje, da je lahko uspešno odganjal zveri, ko je poljedelce-pastir pričel obdelovati zemljo po solnčnih obronkih gora, šele to je začel opaziti tudi blaginost prirodnih sil, je zaslužit priporočilo se poletje Božič-Svarožič, razdeljal je starko-zimo, netil kresove Svarogu.

Visoke, nepristopne gore so bile Grkom in Rimljanom od-bijajoče, tajinstvene ali posvečene. Gozdovi in gore so bila bivašča zlih duhov, demonov, besov. Olymp je bil sedež bogov. Pri Japoncih, na otoku Ceylonu, v Indiji so nekatere vore že davno privlačile romarje, in še zdaj jih privlačijo. Azijati in Semiti imajo svetišča na vrhovih gora.

Odras lepote in veličine alpske prirode je torej ustvaril do-načemu prebivalstvu nagonsko

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij.

Junij.
CHICAGO, ILL.—Piknik socialistične stranke v Cook County v nedeljo 9. junija, Riverview Park, North Western Ave. blizu Belmont Ave.

BRIDGEPORT, O.—Konferenca JSZ. za vzhodni Ohio in West Virginijo v nedeljo 23. junija ob 9:30 popoldne v Slovenski dvorani, Boydsville.

CHICAGO, ILL.—Piknik soc. pevskega zbora "Sava" v nedeljo 23. junija pri Sterzinarju v Willow Springsu.

Julij.
GIRARD, O.—Piknik kluba št. 222 JSZ. v nedeljo 21. julija.

September.
WAUKEGAN, ILL.—Konferenca JSZ. za Wisconsin-Illinoise v nedeljo 29. septembra.

Oktober.
CHICAGO, ILL.—V nedeljo 27. oktobra dramska predstava kluba št. 1 JSZ. v dvorani ČSPS.

November.
CHICAGO, ILL.—V nedeljo 30. novembra koncert pevskega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

December.
CHICAGO, ILL.—Klub št. 1 priredi običajno Silvestrovo zabavo v torek 31. decembra v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

bogato fantazijo, ki je dobivala izraz tudi v značaju naroda, v narodni veri in narodni umetnosti, pesmi in plesu, a da si planinci sami niso bili tega v svesti. Med to ljudstvo so najprej angleški alpinisti prinesli zavest lepote in veličine Alpe, zavest moči nad njimi. Šele s prebujenjem te zavesti je nastopil alpinizem kot nov pojav v človečanstvu.

Spočetka se je ta težnja javila pri posameznikih. Šele l. 1857. se je ustanovilo prvo alpinsko društvo, angleški Alpin Club, ki je združevalo v sebi maloštevilne alpiniste, bogate intelektualce, večinoma plemiče. Po tem zgledu so vsi kulturni narodi ustanavljali turistična in alpinska društva, na prvem mestu Nemci, v čigar narodni lasti je večina evropskege velegorja. Med Nemci se je ustanovilo tudi prvo alpinsko društvo, namenjeno proletariatu: "Verein der Naturfreunde," društvo prijateljev prirode. Bilo je ustanovljeno leta 1891., to je 29 let po ustanovitvi meščanskega Nemško-avstrijskega alpinskega društva. Sprva je šlo to društvo malo članov, a leta 1928. ni bilo le med Nemci najštevilnejše, namreč najštevilnejše alpinsko društvo na svetu sploh, ter edino internacionalno, ki ima skoro v vseh kulturnih državah svoje mestne skupine. Na XI. internacionalnem kongresu "Prijateljev prirode" v Zürichu poleti l. 1928. je bilo izkazanih 154.661 članov, ki imajo v posesti 368 planinskih koč, a mestnih skupin vsega skupaj 1432 in sicer so: v Nemčiji 892, Češkoslovaški 93, v Avstriji 252, v Švici 85 i. t. d. V Jugoslaviji ima 3 mestne skupine. Celotno Avstralijo ima 1 skupino. Društvo izdaje svoje glasilo "Der Naturfreund," ki se tiska v 155.000 izvodih. Povsod številno članov raste in društvu se pridružujejo nove skupine po drugih državah. Z ozirom z drugimi alpskimi društvi, je društvo "Prijateljev prirode" namenjeno v prvi vrsti delavcem, ter pokazuje po eni strani največji porast, a po drugi strani najintenzivnejše naglašanje v svojem delovanju kulturni element.

Iz tega sklepamo torej lahke dvojne dejstev: da med delavstvom raste ljubezen do prirode in težnja za udejstvovanjem v svobodni prirodi. Privlačnost lepote in zavest o lastni moči so motivi, ki vabijo delavstvo k prirodi. Buržoazni alpinizem pokazuje pri Angležih takoj ob svojem nastopu v prvi vrsti športni moment, gojenje visokih tur in vzpenjanje. Kot pogoj za sprejem v angleški Alpin Club se je zahtevalo gotovo število izvršenih tur preko 3000 metrov višine, to je dokaz športne sposobnosti. Nemško alpinsko društvo, ki je bilo spočetka največje, je imelo za svoj prvi smoter proučevanje in raziskovanje Alp. Ali tudi Nemci so po prvem razmahu sledili alpskem angleškemu vzgledu, zavojevanju visokih vrhov svojih Alp s športom vzpenjanjem. V tem razvoju se je od centralnega društva odcepil cel niz manjših društev s še bolj določenim ciljem visokega športa. Tudi v hrvaškem Planinarskem in slovenskem Planinskem društvu je sledil enak razvoj. Od obeh društev, ustanovljenih po vzgledu nemško-avstrijskih planinskih društev, sta se odcepila društvi "Sljeme" in "Skala", v prvi vrsti športna društva. Naravno samo ako vzamemo pojem alpinskega športa v pravem pomenu besede, t. j. sodelovanje z zavestjo telesne in umne moči in v svrhu lažjega razvoja, iz motiva ljubezni napram prirodi in spoznanja gorske prirode. V naravnem razvoju alpinskega športa so se začeli pri alpskih društvih večjih narodov razvijati turizma in smučarski

šport samo v čisto športno smer t. j. razvijati telesne in umne moči in zavest o njih, ne glede na predmet. Le korak dalje in šport preide v rekorderstvo. S tem pa izgubi svoj prvotni in pravi kulturni značaj. Temu ekstremu se je društvo "Naturfreunde" srečno izognilo, ostalo je čisto kulturno društvo z vzporednim naglašanjem higijenske strani planinskega športa.

Po veliki vojni se je začel turizem in posebno alpinizem širokih mas razvijati z nenavadno brzino in mogočnostjo. Velika vojna pomeni prelom vsega.

Razpada vsa ideologija, skrbno zbrana v zadnjih tisočletjih o prirodi, o njeni svežosti, sili in lepoti. Človeški duh išče resnice, ki mu jo more nuditi samo odprta knjiga prirode. Če delimo zgodovino človeške kulture na dobo primitivnega človeka, ko je bil človek nezavedni del prirode, sprejemal utiske prirode in reagiral nanje samo čustveno, na dobo ideologije, ko je človek ustvarjal svet za sebe, oddeljen zunanemu svetu, potem stojimo sedaj na pragu tretje dobe, ko začneja človek razumevati sebe kot odraz prirodnih sil, svoj razum kot sintezo teh sil, ko je človek s spoznanjem in delom obvladal prirodo.

Človek je prevladal dobo nagona in golega razuma, hoče spoznavati in živeti s celotno dušo. V tem pa leži tista velika težnja moderne človeka za veliko prirodo.

Velika vojna pomeni prelom starega ideološkega nazora z novim realističnim. Kultura, ki ni nič drugega kot oblast človeka nad zunanjo prirodo z delom—tehniko, ter oblast človeka nad svojo notranjo prirodo, kot vrhovni rezultat človeške družbe v etiki. Delu čast in oblast, ni samo proletarsko geslo, marveč mora postati vse človečestvo geslo. Delo v prirodi je zgradilo človekovo telo delo v prirodi in v skupnosti človeka s človekom je zgradilo človeški razum. Alpinizem kot izraz najsvobodnejšega uresničenja človeškega truda, kot izraz najčisteše zavesti človekove nad silami zunanje in svoje lastne prirode—je moral v težnji človeštva za napredkom postati tudi težnja delavstva, ki postaja nosilec vsega človeškega napredka.—Pomen alpinizma v higijenskem pogledu pa je poglavje zase, ki mora proletariatu še posebej zanimati.

"BEG IZ TEME", ki je izšla v založbi "Proletarca"? Ima nad tri sto strani in vsebuje dela ruskih pisateljev ter njihove življenjepisne. Stane vezana v platno \$1.75, mehko vezana \$1.25.

NAMESTO DELAVCEV PRIHAJAJO STROJI

To je zelo resno vprašanje! Nikdar v zgodovini moderne industrije niso stroji s tako brzino izrivali delavce kakor poslednjih par let. Nove iznajdbe na polju tehnike so nekaj vsakdanjega. In kompanije so dobile manj, da je treba čimveč dela opraviti s stroji in od-sloviti kolikor največ mogoče delavcev.

V preteklih dveh letih so prišle na polje tehnike take izboljšave, da so mehanični roboti spravili ob delo stotisoče delavcev. Npr. na železniških premikalskih, telegrafskih postajah, tobačnih tovarnah, jek-larnah, premogovnikih itd. itd.

Joseph E. Clements (ime diši po slovenskem Klemencu) v New Yorku je bil uposlen kot telegrafist. Delal je v tem poslu dolga leta in je postal prilično siguran, da ima stalno službo. A prišle so nove tehnične izboljšave in je videl, kako so bile instalirane in kako so nato odslavljali delavce njegovega poklica. Izprevidel je, da ga čaka enaka usoda. Ni bil "močan", kakor bi pisal kak kapitalističen list, udal se je obupu ter izvršil vsled strahu pred izgubo službe samomor. Ta Clements ni edini, ki je storil tak konec. Tistih pa, ki se ne zatečejo k takemu sredstvu, pač pa se trudijo najti novo službo, je milijone, a službi je premalo za vse. Kako to da še toliko delavcev verjame, da jih more iz takega položaja rešiti kak Hoover, ali Al Smith? To je vprašanje, ki ostane zakriviljen neglede kako ga skušate zravnati, kajti dokler se bodo ljudje lovili za take veje, morajo pač viseti v obliki vprašaja, ne da bi imele kaj možnosti za zravnanje navzgor.

KAJ BO Z NEMŠKO VOJNO ODŠKODNINO.

Na konferenci v Parizu se glede vprašanja nemške vojne odškodnine nikakor ne morejo vsoglasiti. Drug drugega silijo na popuščanje, popuščajo pa do sedaj največ v besedah.

Albin Čebular:

Če očeta ni ...!

Očeta ni—otroci komaj ped od tal, že se dvigujejo proti materi in kričijo pesti ...

Kaj se bo—saj me pretepejo, saj me preženejo; o to je hudo, če očeta ni!

PIKNIK V NEDELJO 9. JUNIJA v parku Riverview CHICAGO

pod avspicijo socialistične stranke okraja Cook.

Vstopnina 35c. Z vsako vstopnico dobite triindvajset kuponov, ki vam omogočijo več zabave za manjši denar. Prebitek od vstopnic, ki jih prodajo člani in članice kluba št. 1, gre v podporo Proletarcu. Pikniški prostor je na No. Western Ave. blizu Belmont Ave.

Sodeluje "Sava". Pridite v nedeljo 9. junija popoldne v Riverview v velikem številu.

Koliko in kakšni so bili "bloki" na konvenciji S. N. P. J.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Proti nikomur ni bilo poslednja leta toliko intrig, kakor proti B. Novaku. To ste videli tudi na tej konvenciji. V gl. urad je prišel z združenjem SDPJ. s SNPJ. Pri preložitvi je bil tajnik. V poziciji bolniškega tajnika je pokazal vse potrebno razumevanje za ta važni urad, in v interesu Jednote je, da ga dobi nazaj. Glasujte vsi zanj za bolniškega tajnika.

LUDEVK MEDVEŠEK, glavni blagajnik. Kdo ne pozna Medveška? Je aktiven v SNPJ. Je celo vrsto let, tajnik njegove največje družbe, vodilni član ali odbornik v mnogih slovenskih ustanovah in organizacijah v Clevelandu. Z Medveškom dobi glavni urad moč, ki bo ne le sposoben blagajnik, pač pa bo urad pridobil z njim odbornika, ki razume dobro VSE GOSPODARKE IN PODPORNE PROBLEME SNPJ. Oddajmo vsi svoje glasove za Medveška.

IVAN MOLEK, glavni urednik. Vsi ga poznate. Glasujte vsi zanj, ker je moč na mestu in sposoben za ta važni urad. Njegovo delo poznate in se samo hvali.

FILIP GODINA, upravnik. Pošte, ki da vse svoje energije delu, ki ga opravlja. Vreden vsega vašega zaupanja.

DR. JOHN ZAVERTNIK, glavni zdravnik. Kandidiral bo le v slučaju, če dr. Kern ne bo kandidat.

ANDREW VIDRIH, podpredsednik. Od kar zavzema to pozicijo v glavnem odboru, je vedno deloval v smislu najboljših interesov SNPJ. Zasluži vse vaše zaupanje.

DONALD J. LOTRICH, podpredsednik. SNPJ. bo imela v bodoče dva podpredsednika. Eden teh bo D. J. Lotrich. To pove vse. On je aktiven v mladinskih, to je v angleških poslojnih društvih ter predsednik društva "Pioneer".

Gospodarski odbor:
FRANK ALESH, predsednik gospodarskega odbora. Če ste sledili poročilom gospodarskega odbora, ste razvideli njegovo vrednost in važnost. Gospodarski odbor je odsek, ki zahteva ne le sposobne, nego tudi ODLOČNE POŠTENE člane. Alesh ima v gospodarskih zadevah Jednote velike zasluge. Bil je sposoben in vreden član gospodarskega odbora dosedaj, in da bo lahko v njem storil za SNPJ. še več, ga izvolite za predsednika gospodarskega odbora.

JOSEPH SISKOVICH, Cleveland, se vam je predstavil kot tajnik konvencije. On je vreden vašega zaupanja in vam ga toplo priporočamo kot kandidata v gospodarski odbor.

JOHN OLIP je istotako naš kandidat v gospodarski odbor. Poznate ga in ga boste izvolili. Torej da ponovimo, volite v gospodarski odsek sledeče: Frank Alesh, predsednik; Joseph Siskovich in John Olip, člana gospodarskega odbora.

Porotni odsek:
JOHN GORŠEK, predsednik. S svojim delom v tem odseku je dokazal, da vrši svoje delo vestno, in da je sposoben ter pravičen. Imamo porotni odbor, ki dela SNPJ. čisto. Za obstojele člane porotnega odbora vam toplo priporočamo:

JOHN TERCELJ, Strabane, Pa. Je član tega odbora sedaj. Veste delavci za jednoto.

ANTON ŠULAR, Kansas. Je član odbora sedaj, preudaren in odločen v svojih izjavah. Istotako—izvolite ga ponovno.

FRANK PODBOY, Park Hill, Pa. Zasluži, da ga izvolite ponovno, ker ima porotni odsek in s tem glavni odbor v njemu dobro moč.

FRANCES ZAKOVSEK, Waukegan, Ill. Poznate jo na tej konvenciji kot delegatino, in mnogim vam je znana kot aktivna delavka v Jednoti. Glasujte zanj in za ostale štiri v porotni odsek.

Nadzorni odsek:
FRANK ZAITZ, predsednik. Znan je vam vsem, in njegovo delo je istotako pred vami v odprti knjigi.

ALBERT HRAST, Milwaukee, je v teh štirih letih pokazal vse potrebno zanimanje v tem odseku. Je nastopal vedno pravično in je v polni meri vreden da ga izvolite ponovno.

MICHAEL PLESHE, Pittsburgh, Pa. Priporočamo vam ga valed sposobnosti, ki jih ima za ta urad. Pozna probleme naše in drugih jednot. Svoječasnno je bil uposlen v gl. uru da Hrvatske bratske zaveznice in mu je v sled tega znano tudi notranje poslovanje naših organizacij.

Okrožni zastopniki:
Urad okrožnih zastopnikov je važen. Na tej konvenciji je mnogo sposobnih delegatov ki bi imeli pravico do mandata distriktnega nadzornika. Ker pa vemo, da vsi ne morejo biti izvoljeni, so prišle sugestije in priporočila, da se koncentriramo na nekatere kandidato, kar bi volitve skrajšalo.

1. **DISTRIKT**, ki vključuje Pennsylvanijo, New York, in druge vzhodne države, priporočajo od strani mnogih delegatov **GEO. SMREKARJA** (Penn.) in **JOS. ZORKOTA** za namestnika.

2. **DISTRIKT**, ki vključuje Ohio, priporočajo od strani angleških poslojnih društev **JOHN LOKARJA** ki je predsednik društva "Struglers" v Collinwoodu in vodja telovadnega gibanja v Jednoti. Za namestnika je priporočeni znani jednotni aritator **JOSEPH SNOY**, Bridgeport, Ohio.

3. **DISTRIKT**. Mnogo delegatov priporočajo, da bi zaslužil ta urad **FRANK LEKSHA** (KANSAS), ki je

posebno aktiven med mladino. Za njegovega namestnika priporočajo **Frank Sikole**-ta.

5. **DISTRIKT**. Priporočeni je **PE-TER GESHELL** Colorado Springs, Colo. Geshell ima za ta urad vse potrebne sposobnosti. Za njegovega namestnika je priporočeni Martin Miklich, Pueblo, Colo.

Ali ste zato, da dobi SNPJ, skoraj skoz vester ter sposoben odbor, kateremu lahko brez sk-bi zaupate? Ste in zato ker ste, glasujte v celoti za to listo.

LISTA KANDIDATOV ZA NAMESTNIKE:

Frank Barbič, Collinwood, namestnik gl. podpredsednika.

Leo Junko, Detroit, namestnik bolniškega tajnika.

Jacob Dermota Morgan, Pa., namestnik upravnik publikacij in tiskarne.

Frank Zajc (Milwaukee) in **R. J. Zavertnik** namestnika članov gospodarskega odbora.

John Turk (Chicago), **John Tancek** (Girard) in **Christina Omahne** (Waukege), namestniki članov porotnega odbora.

John Mahnick (Waukegan) in **Anton Zornik** (Hermine), namestnika članov nadzornega odbora.

To je bila celotna lista kandidatov "socialistične" liste, komunistični-progresivni blok pa je izdal sledečo listo kandidatov v glavni odbor:

PROGRESIVNI BLOK S. N. P. J.
Kandidatje, kateri so se pokazali svojo poštenost ter sposobnost. Pravičnost — Enakopravnost — Poštenost, ter za delavstvo vobče:

Predsednik: VINCENT CANKAR (sedanji predsednik SNPJ. ter bivši nadzornik SNPJ.).

I. Podpredsednik: JOSEPH KUHLEJ (bivši podpredsednik ter zastopnik SNPJ.).

Glavni tajnik: MATTHEW J. TURK (uslužbenec in bivši gl. tajnik SNPJ. za 17 let).

Bolniški tajnik: LAWRENCE GRADISEK (sedanji bolniški tajnik).

Blagajnik: JOHN VOGRICH (sedanji gl. blagajnik ter bivši gl. predsednik SNPJ.).

Upravitelj: LAVOSLAV ZEVIK (bivši gl. nadzornik SNPJ.).

Gospodarski odbor:
Predsednik FRANK SOMRAK (sedanji predsednik gospodarskega odbora ter bivši gl. nadzornik in porotnik SNPJ.).

Član: JACOB STONIC (eden izmed prvih članov SNPJ. ter ustanovitelj več društev).

WILLIAM SITTER (bivši gl. tajnik S. D. P. Z. ter bivši gl. odbornik SNPJ.).

Porotni odsek:
Predsednik: JOHN UNDERWOOD (bivši predsednik gl. porotnega odbora SNPJ. ter eden izmed najboljših predsednikov tega odbora).

Član: TONY SHRAGEL (sedanji član porotnega odbora).

FRANK SEPIC (Distrikt Podpredsednik National Miners Union).

MARTIN ŠTEFANIČ (bivši odbornik SNPJ.).

JOSEPH KOTAR.

Okrožni odsek:
Severozapad: FRANK KLOPČIČ.

Vahod: ANTON RUPNIK, MICHAEL BIZJAK.

Jugozapad: RICHARD SPACEK.

Sever: JOSEPH VODOVNIK.

Nadzorni odbor:
Predsednik: FRED MALGAJ.

Član: FRANK VIDMAR, JOSEPH KONTE.

Komunisti so imeli s to svojo listo velike težkoče. Mislili so izrabiti "progresivce", progresivci pa so hoteli le komunistične glasove. Vsi ted ne-discipliniranost med njimi se je dogajala, da so v dveh ali treh slučajih kandidirali drug proti drugemu, Martin Štefanič pa je poleg tega še izjavil, da ni sodeloval pri stavi komunistične-progresivne liste in zato nanj ne pade odgovornost, da je prišlo nanjo tudi njegovo ime. Prvotno so imeli na nji kot kandidata za urednika Andreja Kobala, John Lokarja za podpredsednika, in pa Fr. Pečnika. Kobala so iz taktičnih ozirov iz liste črtali, Lokar pa jim je izjavil, da bo kandidatura odklonil v prilog Lotriča.

Okrog Lokarja so na vso moč mešetarili, da ga pridobe za podpredsedniškega kandidata na svoji listi, kalkulirali pa so, da jim to prinese najmanj sedem glasov od strani delegatov od mladinskih društev, in morada tudi toliko agitatorjev. Lokar je vztrajal pri svoji izjavi in podpiral listo tistih kandidatov, katerim so interesi SNPJ. prvo. Pri volitvah za predsednika je bilo pričakovati, da zmaga Cankar. Dobil je 129 glasov in Anton Garden 100. Za prvega podpredsednika sta dobila Vidrih (Johnstown, Pa.) 152 glasov in Kuhelj od nasprotnih 77. Za drugega podpredsednika je bil izvoljen Donald J. Lotrich brez opozicije. Za njegovega namestnika je bil izvoljen Fr. Barbič (Collinwood).

Drug močan spopad so bile volitve za glavnega tajnika. Fred A. Vider je dobil 134 glasov in Matthew J. Turk 95. Delegacija je po tej zmagi napravila Vidru navdušeno ovacijo.

Tajnikom klubov J. S. Z.
V ravnanje tajnikom in članstvu sporočam, da stranke klubske znamke pošilja tajništvo klubom znano z rednimi znamkami, kadar jih tajniki naročajo. Pošiljam jih le toliko, kolikor je v dotičnem mesecu navedenih dobrostojećih članov. Ako tajnik tega ali onega kluba ni prejel dovolj teh znamk, naj nam sporoči. Te znamke morajo imeti v knjižnicah vsi člani in članice JSZ, da se jih more smatrati za dobrostojećee članice soc. stranke. Znamke so za naše članstvo brezplačne; plačane so namreč iz centralne blagajne JSZ. Prejeti morajo te znamke tudi vsi člani in članice, ki bodo v teku leta pristopili v JSZ.

V vseh drugih ozirih, kar se tiče članarine, naj se tajniki klubov ravna v smislu sklepov seje eksekutivne JSZ. z dne 23. feb. t. l. priobčeni v 1121. številki Proletarec. Tajništvo JSZ.

Za bolniškega tajnika je zmaga Blaz Novak, ki dobil 134 glasov, sedanji bolniški tajnik Lovrenc Gradišek pa 95. Za namestnika je bil izvoljen Gradišek s 137 glasovi, Junko pa jih je dobil 89. Za blagajnika je dobil John Vogrich 126 glasov in Ludvik Medveshek 103. Za namestnika blagajniku je bil izvoljen Medveshek brez opozicije. Za upravnika je dobil Filip Godina 142 glasov in Leo Zevnik (La Salle) 87. Za namestnika je bil izvoljen Toner Hrast s 117 glasovi proti 111, katere je dobil Dermota. Za urednika: Ivan Molek 129 glasov, Kobal 99. Kobala je predlagal Frank Somrak. Zanj se je agitiralo že dolgo, kajti "progresivni" blok si prizadeva dobiti uredništvu glasila pod svojo kontrolo in ga uravnati po svojih tokih. Za glavnega zdravnika je bil izvoljen dr. John Zavertnik brez opozicije. Kandidaturo je pozneje prijavil tudi dr. Stefanc (Milwaukee), katere se ni moglo več upoštevati, toda bil je soglasno izvoljen za namestnika. V gospodarski odbor so bili izvoljeni, Frank Alesh predsednik in John Olip ter Jos. Siskovich (Cleveland) člana. Alesh je dobil 119 glasov in sedanji predsednik Fr. Somrak le 79 glasov, dasi se je vršila zanj ljuta agitacija. Delegacija je pri tem izbiranju pokazala veliko preudarnost. Po porazu za predsednika je Somrak kandidiral za člana v ta odbor, a je bil pri ožjih volitvah s Siskovičem poražen. Dobila sta: Siskovich 120 in Somrak 109 glasov. Končno je bil izvoljen vsaj za namestnika. Drugi namestnik je Fr. Zajc (Milwaukee). Za predsednika porotnega odbora je bil izvoljen John Goršek, ki je dobil 119 glasov, John Underwood pa 84. Kandidat v ta urad je bil tudi Martin Štefanič (Kansas), ki je dobil 25 glasov. V porotni odbor je kandidiral 15 članov. Ze pri prvih volitvah so dobili potrebno večino Šular, Terčelj, Podboy in Frances Zakovšek. Tony Shragal, sedanji član porotnega odbora, je dobil le 68 članov. Za namestnike članov porotnega odbora so bili izvoljeni John Turk, Christina Omahne in Joseph Kotar (Detroit). Za predsednika nadzornega odbora je bil izvoljen Frank Zaitz s 139 glasovi. Njegov protikandidat Fred Malgai (La Salle) je dobil 87 glasov. Ostala nadzornika sta Albert Hrast (Milwaukee) in Mihael Pleše (Pittsburgh). Za namestnika sta izvoljena Malgai in Zornik.

Za okrožne namestnike so bili izvoljeni: 1. Distrikt, Geo. Smrekar, Aliquippa, Pa. Zorko, West Newton, je namestnik. 2. Distrikt, John Lokar, Collinwood. Namestnik je Jos. Snoy iz Bridgeporta. 3. Distrikt, Frank Leksha, Mulberry, Kans. Namestnik je Jos. Bratkovich, Pittsburgh, Kansas. V. distrikt, Frank Klopčič, Cle Elum, Washington. Namestnik je Martin Miklich, Pueblo, Colo.

Izmed izvoljenih odbornikov so bili samo Cankar, Vogrich in Klopčič v progresivni listi, vsi ostali pa na "socialistični". Več sreče je imela komunistična progresivna lista z namestniki. Obe listi sta konvenciji olajšali delo in ji skrajšali čas, katerega pa je vseeno potrošila toliko, da se je zborovanje zavleklo na dvanaest dni, in to v zvezi temu, da je bilo na tej okrog 60 delegatov manj kakor pa na osmi redni konvenciji pred štirimi leti v Waukeganu.

Tajnikom klubov J. S. Z.
V ravnanje tajnikom in članstvu sporočam, da stranke klubske znamke pošilja tajništvo klubom znano z rednimi znamkami, kadar jih tajniki naročajo. Pošiljam jih le toliko, kolikor je v dotičnem mesecu navedenih dobrostojećih članov. Ako tajnik tega ali onega kluba ni prejel dovolj teh znamk, naj nam sporoči. Te znamke morajo imeti v knjižnicah vsi člani in članice JSZ, da se jih more smatrati za dobrostojećee članice soc. stranke. Znamke so za naše članstvo brezplačne; plačane so namreč iz centralne blagajne JSZ. Prejeti morajo te znamke tudi vsi člani in članice, ki bodo v teku leta pristopili v JSZ.

V vseh drugih ozirih, kar se tiče članarine, naj se tajniki klubov ravna v smislu sklepov seje eksekutivne JSZ. z dne 23. feb. t. l. priobčeni v 1121. številki Proletarec. Tajništvo JSZ.

Tajnikom klubov J. S. Z.
V ravnanje tajnikom in članstvu sporočam, da stranke klubske znamke pošilja tajništvo klubom znano z rednimi znamkami, kadar jih tajniki naročajo. Pošiljam jih le toliko, kolikor je v dotičnem mesecu navedenih dobrostojećih članov. Ako tajnik tega ali onega kluba ni prejel dovolj teh znamk, naj nam sporoči. Te znamke morajo imeti v knjižnicah vsi člani in članice JSZ, da se jih more smatrati za dobrostojećee članice soc. stranke. Znamke so za naše članstvo brezplačne; plačane so namreč iz centralne blagajne JSZ. Prejeti morajo te znamke tudi vsi člani in članice, ki bodo v teku leta pristopili v JSZ.

V vseh drugih ozirih, kar se tiče članarine, naj se tajniki klubov ravna v smislu sklepov seje eksekutivne JSZ. z dne 23. feb. t. l. priobčeni v 1121. številki Proletarec. Tajništvo JSZ.

CANKARJEVA DRUŽBA Slovenski javnosti!

Letos dne 1. marca je bila v Ljubljani ustanovljena "Cankarjeva družba", katere smoter je izdajati letno štiri knjige ter jih pošiljati svojim članom. Iz njenega urada smo dobili sledeči apel:

Deset let je že preteklo, odkar je umrl Ivan Cankar, najčistejši kulturni bojevnik ponizanih in razžaljenih. Slovenska očiščena javnost je šla precej površno mimo tega jubileja. Toda Ivan Cankar živi kljub temu v svojem delu naprej in tisti, ki ga čutijo in imajo voljo, da ga prav spoznavajo, vedo ceniti vse, kar je ustvaril. S ponosom zapišemo, da prav slovenski delavci brani njegovo delo pred vsemi tuzi, ki ga hočejo lepo vezati, spravi v salonske biblioteke, da zapraši tam, da bi ne čutili več bida, s katerim je bilal po vseh, ki so izprieno seme malega naroda. Ob desetletnici njegove smrti so se zbrali v Ljubljani delegati "Svobode" in Sirokovne komisije ter drugih delavskih organizacij, da sklenejo nove načrte za bodočnost. Iz njih srede, iz proletarskega srca je vzklikla želja ustanoviti družbo, ki bo izdala delavcu delavske knjige v katerih bo začetna podoba proletarca, njegovo težko življenje in borba za boljše bodočnost. Da bo v kratko omernem prostem času imel vsaj enega, sicer skromnega, a dobrega prijatelja; knjigo.

Kako bi mogel slovenski delavec ob tem načrtu pozabiti na Ivana Cankarja, ustvaritelja prve slovenske proletarske knjige o pravico iskajočem hlapcu Jerneju? Zato je ustanovl Cankarjevo družbo — to je pravi knjižnično hlapca Jerneja. Po vseh vaseh in revirjih, tovarnah in rudnikih, po bednih kočah slovenske zemlje in preko mej tja do Westfalije, Francoske, Italijanske, preko oceana do Amerike, povsod, kjer dela, trpi in se bori slovenski proletarec, naj vsakogar pogumno vzdrmi h kulturnemu delu beseda Ivana Cankarja, zapisana v Beli krizantemi:

"Prijatelj, globlje pogledj! Ali ne vidiš, odkod te nove sile? Življenje se drami v nizavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo ciljev. Kaj za to, če prihaja pomlad v viharju in povodnji. Iz te črne naplavine bo vzklikla bujna rast! Njih misel je bila prava: ne bele krizanteme na ogoljen frak — rdeč nagelj na kamižolo..."

Ali ni to večno živa beseda zavednega slovenskega proletarca, ki misli sredi težkega dela za vsakdanji kruh še na rdeči nagelj na kamižoli: — na kulturo, na delavsko lepo knjigo?

Zato pa Ti, ki omahuješ v življenjski borbi, ki pozabljaš nase in na svoje sodruge, ki poln dvomov sprejemaš vsake nove načrte zavednih delavcev, dvigni sklonjeni, obupani tilnik, ozri se na grob sredi ljubljanskega polja, prislunih utripom svojega srca in slisaj boš glas, ki je močnejši kot grob, močnejši kot smrt in dvom:

"Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogatstvo bogatega. Se slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Ze slisim d'eto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi" (Bela krizantema). Cankarjeva družba bo k tej zgradbi vsako leto prispevala za 20 dinarsko članarino (70c za Ameriko) štiri knjige:

1. Delavski kolektor. 2. Znanstveno knjigo. 3. Dve leposlovni socijalni povesti, od katerih bo ena prevod iz svetovne literature, druga slovensko originalno delo. Tako se bo vsak član poleg znanstvene knjige še seznamil z deli svetovnih socijalnih pisateljev, kakor z originalnimi deli novejših slovenske literature. Cankarjeva družba bo tako matica nove slovenske kulture in dolžnost vsakogar je, do s svojim pri-

stopom in z nabiranjem članov podpre njeno akcijo, ker bo tako sograditelj nove kulture.

Delo Cankarjeve družbe je usmerjeno v daljno bodočnost, za katero hoče delati na kulturnem polju, kot enem izmed najvažnejših priprisk delavcev udeleževanja. Lepo delavsko knjigo v delavske domove — to se pravi podpreti proletarsko življenje, vzgati večno luč v siromašnih bajtah, v vseh domovih ponizanih in razžaljenih, delati in boriti se za čas za katerega je delal, trpel i. se boril Ivan Cankar trdno veruje v uspeh naše borbe, ko je zapisal besede:

"Ali ura pride nekoč, ko bo odprl srca topla pomladanska veter, ko si bodo obrazli enaki v veselju, ne v bridkosti, ko se bodo ljudje pozdravljali s cvetjem in z glorio ovcenani..."

Delavci! Kmetje! Intelektualci! Cankarjeva družba je sklenila, da razširi lepo knjigo med ljudstvo. Zato vsi, ki vam kulturno delo ni prazna beseda, temveč važen del delavčevega ustvarjanja, podpi-rajte in širite Cankarjevo družbo, nabirajte člane, da stvorimo v borbi za lepo bodočnost mogočno kulturno armado slovenskega ljudstva, na čigar bojevnem praporu je zapisano ime Ivana Cankarja...

Za leto 1930. izide do letošnjega božiča pestro urejen Delavski kolektor s številnimi slikami; Beerova: Zgodovina socijalnih bojev 1. zv.; krasna ilustrirana povest iz nove ruske literature "Edenindeseti", delo ruskega pisatelja Lavrenjeva, v katerem nam popisuje mlado delavko, ki se bori med razredno zavednostjo in ljubeznijo, dokler končno ne zmaga v njej — zavednost delavskega borca. Naslov slovenskega dela bomo javili kasneje.

Članarina za Ameriko je \$1, za kar dobite omenjene štiri knjige. Kdor želi podpreti to družbo kot ustanovni član, plača, ako je posameznik, \$10, organizacija pa \$20. Naslov Cankarjeva družba, Ljubljana, poštni predal 290, Jugoslavija, Europe.

Kako je mužik odstranil kamen

L. N. Tolstoj.

V nekem mestu je na trgu ležal ogromen kamen, ki je jemal mnogo prostora in oviral vožnjo po mestu. Poklicali so inženirje. Prvi je dejal, da je treba razdejati kamen s smodnikom na male kose in jih odpeljati, kar da bo veljalo 8000 rubljev. Drugi je pravil, da se mora podtakniti pod kamen velik valjčnik: voz in na njem odpeljati cel kamen; to da bo veljalo 6000 rubljev.

Neki mužik, ki je bil poslušal, je vzkliknil: "Za 1000 rubljev odstranim kamen jaz." Vprašali so ga, kako stori to. Mužik je odgovoril: "Poleg kamna izkopljem veliko jamo; prst razmečem po trgu, kamen zvalim v jamo, in z zemljo izravnam prostor."

Mužik je to izvršil, pa so mu dali 1000 rubljev, in še 1000 povrh za modro misel.

ALI VAM PROLETAREC UGAJA.

Če ste dobili to številko na ogled, in vam list ugaja, si ga naročite čimprej, dasi zasigurate redno prejemanje.

POŠLJITE DENAR

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St. at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brzojavno brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarjskih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na pošten uradu v 3. do 5. dne, in to brez odbitka.

Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vaš korist. Poslušite se ga, in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari vsaj.

Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštinskih cen bodisi katerekoli druge banke. Za pošiljanje večjih vsot, vprašajte za naše posebne cene.

URADNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 5. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Vojna ali boj?

Iz dejstva, da je boj v naravi, se ne more izvajati zaključek, da je vojna potrebna in za vse čase neizogibna. Vojna je le en način boja; ako se človeštvo iznebi tega načina, ne zapade zaradi tega v mir in smrt.

Socializem ne sanja o družbi, v kateri bo vseh bojev kraj.

Boj je element napredka; to vedo tudi socialisti. Ali vojna je sredstvo reakcije.

Kadar uredi človeška družba svoje razmere tako, da ne bo več vojne med državno in državo, med narodom in narodom, jo veliko več časa in prostora za boj s prirodo, ki daje človeku le to, kar si vzame.

Kadar ne bo več klanja z orožjem, bo neskončno več prilike za boj duhov. Tudi ta boj bo uničeval in razdeval, ampak ne več človeškega življenja, mest in kulturnih plodov, temveč zmote, zmaga bo tedaj resnica.

Vse je podvrženo zakonu razvoja. To se mora pokazati tudi v človeških bojih. Zakaj le zakoni so neizpremenljivi. Evolucija pa vodi od zverskega mesarjenja, do čistih duhovnih bojev.

Slovenec priporočamo v

posejanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. 26th St. Chicago, Ill.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca)

DOBRA KUHINJA DOBRA POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

Dr. Andrew Furlan

SLOVENSKI ZOBOZDRAVNIK

3341 W. 26th St., Chicago, Ill.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Od sredeh od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2893.

Tel. na domu Rockwell 2816

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864

546

Progresivci na konvenciji S. N. P. J.

V Zedinjenih državah imamo republikansko stranko, ki ni republikanska, in demokratsko, ki ni demokratska. V Franciji imajo radikalno socialistično, ki ni ne eno ne drugo, in do proglašanja diktature so imeli v Jugoslaviji radikalno stranko, ki je bila konservativna, in demokratsko, ki se ni navduševala za demokracijo.

V S. N. P. J., posebno na njenih konvencijah, pa imamo progresivce, ki niso nič kaj progresivni, mnogi izmed njih pa so po vseh svojih dejanjih in nehanjih nič drugega kot nazadnjaki in reakcionarji.

"Progresivni" blok je "vrtal" tudi na prošli konvenciji SNPJ. če bi zmagal, bi to značilo za SNPJ. ne samo eden, nego mnogo kokav nazaj. Na njeno srečo je propadel. Posrečilo pa se mu je nekaj dni sabotirati konvencijo ter forcirati sklepe, ki so ga prikazali javnosti za to kar je—za nazadnjaški "blok". To danes lahko razvidijo tudi tisti, ki so mislili, da so se na konvenciji združili v "progresivnem" bloku pravi naprednjaki raznih nazorov, katere vodi skupina misel—poraziti "socialistično masino".

Nazadnjaštvo in sabotaža "progresivnega" bloka je razvidna iz fanatizma, ki je prevelj v boju proti mnogim za jednoto in za naše ljudstvo koristnim predlogom, ker so jih stavili "socialisti" in pa zato, ker so bili to pač pametni predlogi. "Progresivci" na prošli konvenciji so ribarili v kalnem, toda prav malo vidi.

Naši prijatelji pri "Enakopravnosti" so nekaj dni domnevali, da je nastala na konvenciji in s tem v jednoti vsled odkritega združenja progresivcev nepričakovana situacija. Ne takega se ni zgodilo. Potrebno je bilo tisti zahrbtito, hinavsko manevriranje nekaterih "progresivcev", ki so se s temoma že dolgo družili z znanim tipom z waukeganke konvencije, na plan, in to smo dosegli. "Jasno je, da progresivni blok na tekoči konvenciji veliko bolj odgovarja svojemu imenu kot pa je pred štirimi leti. To v resnici ni več blok komunistov, temveč blok neodvisnih elementov, ki se skuša uveljaviti preko glav socialističnih voditeljev," je pisala "Enakopravnost" z dne 17. maja. Bila je pod napadnimi leš šel "Chas. Novak" v Waukegan največ zato, ker je bil v zvezi s "progresivci". Počrbeli smo, da so morali sedaj s svojimi dejanji odprto priznati, da delajo pod njegovim vodstvom. "Progresivni" vodja je kriv, da so hoteli jednoti uriniti reakcionarna pravila ter sistem glavnega odbora, ki ne bi bil več glavni odbor, kajti jednota bi prišla pod absolutno oblast trojice ali četvorice. Progresivni voditelji so se trudili skupaj s komunisti, ne da koristijo jednoti, pač pa, da uničijo "socialistično masino", ki je v resnici varuh najboljših interesov jednote. Ta varuh je zmagal in SNPJ. vsled tega ostane progresivna podpora organizacija, zvesta svojemu programu in načelom.

Spoštovanje do dela

Bili so časi, ko se je smatralo delavca za manj vrednega človeka, ki mu ne pripadajo nobene druge pravice kakor tiste, ki so mu jih odredili gospodarji, grofi, baroni, kralji in cesarji. Vzlic temu, da se je z ozirom na te pravice v zadnjem stoletju precej izpremenilo, ostajajo te preživele dogme in nazori—zlasti kjer imajo svoj vpliv na množice cerkve in časopisje novodobnih baronov in kraljev, še vedno na površju.

Ti nazori so živeli in še žive vsled tega, ker se ljudi na splošno ni navajalo k spoštovanju do dela in do tistih, ki so ga opravljali, ampak se jih je navajalo le k spoštovanju in čaštenju tistih, ki so od dela bogateli in živeli v sijaju. In vendar je delo izvor vsega bogastva, vse kulture in civilizacije.

Med materialnimi silami ali elementi v civilizaciji, ki omogočajo razlikovanje življenja moderne družbe od primitivnega človeka, sta samo dva faktorja, ki prideta v tem pro-

cesu v poštev: prvi je prirodno bogastvo, drugi pa delovna sila človeka.

Prvi faktor je zapopen v naravnih zakladih, h katerim ni prispeval človek ničesar. Tu pride v poštev vsa materialna sila, ki jo najdemo v zakonih vseмирja.

Drugi faktor izvira iz prvega in se razvija ter spopolnjuje vsled prizadevanja obeh—duševne in telesne energije človeka; obe ti sili, ti energiji sta nerazdružljivi, nobena ne more izhajati brez druge.

Moderna civilizacija s svojo popolnostjo v vseh ozirih—njena veda in spoznanje materiala ter njegovih sil in naravnih zakonov, kakor njih uprejanje v službo; njih fizične udobnosti in luksurjoznosti kadar so te sile postavljene v človekovo službo; njih duševni razvoj in napredek, ki prinaša, kadar je napeljan v dejanja prijetnosti in srečo—so vse produkt človeške delovne sile, dodeljene naravnim bogastvom in kalkulirane za uporabo, za uživanje, da služijo sreči in blagostanju človeškega življenja.

Komu naj spadajo te reči in pravice do njih, če ne tistim, ki so jih s svojo delovno silo ustvarili?

To vprašanje odpira pot drugemu vprašanju, ki se glasi: kdo naj ima pravico ustvarjati razmere, pod katerimi naj ta delovna sila producira, če ne tisti, ki delajo in ustvarjajo? Ali imajo danes te pravice tisti ljudje, ki ustvarjajo vse bogastvo? Nimajo jih! Zakaj jih nimajo? Dva vzroka sta: Prvi je pomanjkanje delavske inteligence, drugi pa protigiacija kapitalističnega razreda, ki skrbi, da ostane vse pri starem. Kakor so si nekdanji grofje in baroni lastili prvenstvo do vsega bogastva in omalovaževali delo, tako se skušajo tudi današnji kralji in baroni na podlagi samovoljne fikcije gledati na pravico do privatnega lastništva in naravnih bogastev, izgovarjati na ta način, da jemljejo v poštev posameznikovo prizadevanje v odkritjih in modrosti ter dalekovidnosti prednikov, kakor tudi drugih javnih naprav, katere vse prištevajo svojim zaslugam.

Toda kje obstajajo v prirodi pravice "samovoljnih fikcij"? Takih naravnih zakonov, ki bi vsebovali te neskončno dedne pravice, ni dala priroda nobenemu posamezniku, nobenemu narodu ali plemenu. Največji poznavatelji zakonov, ki jih je izumil in sprejel človek—trdijo, in zgodovina sama nam to potrjuje, da temelje ti zakoni na nasilju, in da so se vse titulacije naravnih posestev uveljavile vsled družabne konvencionalnosti in pravil, ki so bila samovoljno predpisana in družbi pripravljena, da jih sprejme brez ugovora. V moči družbe je danes, da te usiljene zakone od časa do časa poljubno menja. Nekdaj delo ni imelo teh pravic, danes jih ima, če prav so omejene in ne popolne. V koliko se delavstvo zaveda teh pravic, in v koliko hoče uveljaviti vrednost dela v politiki, iz katere ima razviti njeno praktično veljavo v vseh institucijah dežele, pokazuje v organizaciji in ob volitvah. Spoštovanje do dela in do delavskega razreda—do ljudi, ki omogočujejo, da ne zastane kultura in napredek na poti, mora izvajati delavski razred sam.

Ovira napredku

Ignoranca je največja sovražnica napredka. Z ignorantnimi masami so svojevoljno razpolagali cesarji, papeži in carji, škofje in župniki. Cimolji pada ignoranca, toliko bolj se masa zaveda, da ni postavljena na zemljo zato, da služi kronanim in nekronanim avtokratom, niti ne zato, da si s pozemskim trpljenjem služi boljše življenje v nebesih. Milijone ljudi je že prišlo do spoznanja, da so na tem planetu dani vsi pogoji, da lahko vse človeštvo živi po človeški in ne kot suženjski podaniki vladarjev s kronami in brez kron. Socializem je zvezda, ki kaže človeštvo pot v boljše bodočnost na tem svetu. Vedno več pristavev se pridružuje armadi ljudi, ki hočejo biti LJUDE in ne sužnji, DRŽAVLJANI nove družbe in ne podaniki gospodarjev.

Tone Seliškar:

Pesnik in Marks

Solnčna luč je zlezla v hribe.
Netopirji, sove, noč —
in mož v nji.
Mož v temi.

Ni pod nebom,
ni na zemlji,
ni med hribi,
ni med polji,
pa je vsepovsod.

In ni čarovnik!

Rojen mož je,
človek!

In v temi je.
V temi hodi,
v temi gleda,
ne zgreši poti nikoli,
nikdar ne zapre oči,
ki skozi črno steno

zvezde vidijo, ki jih še ni,
in solnce, ki še pride
iz neznanega vseмирja.

In pesem poje mož
povsod kjer hodi skozi noč:

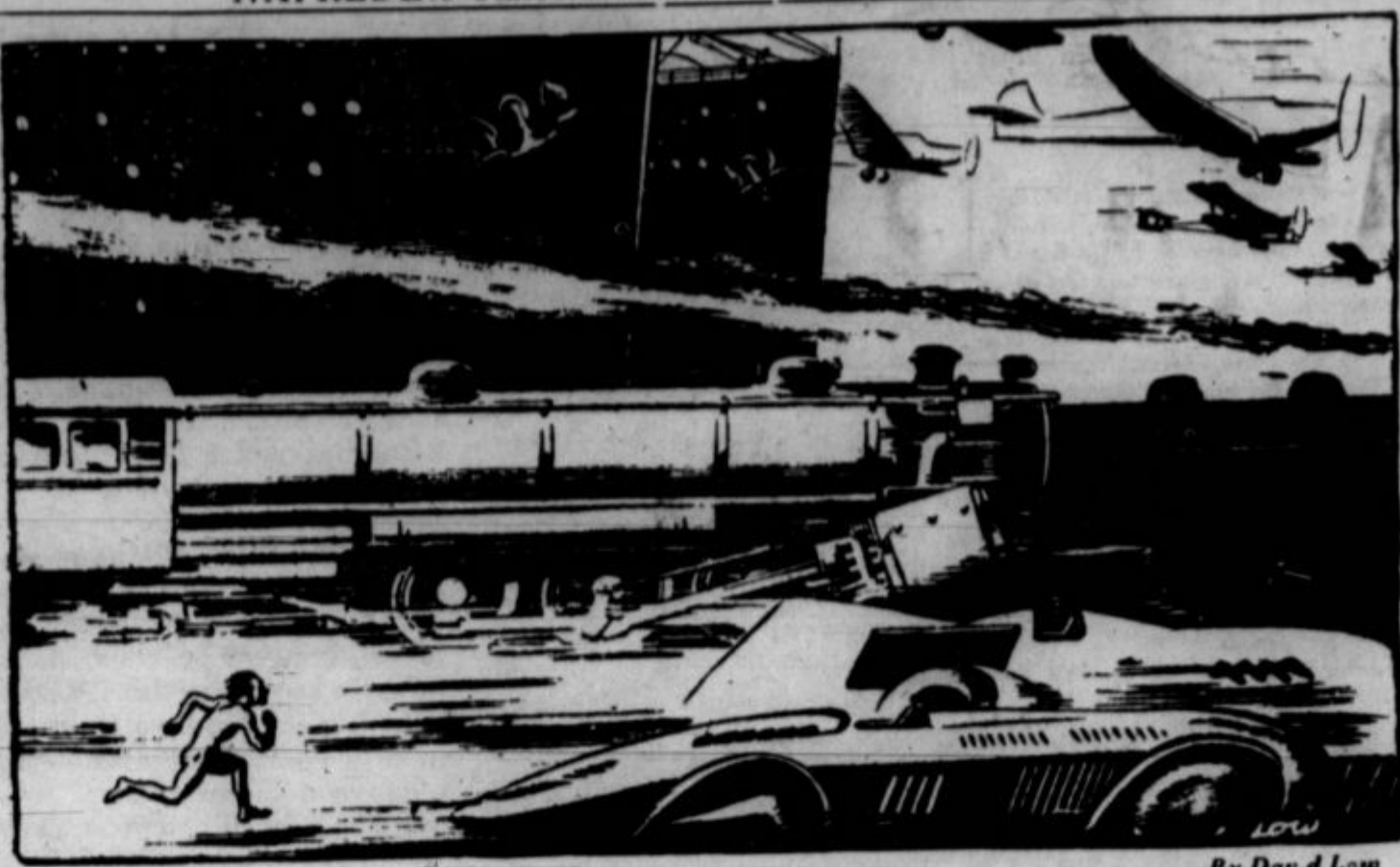
Jaz sem v svetlobi,
kliči na pomoč!

— Sedaj poznam moža in
jaz sem v temi.
Zagnila me je noč
in kličem na pomoč:

Kje si svetlobni mož?

Jaz sem v svetlobi,
pridi k meni skozi noč.

NAPREDEK TEHNIKE IN NAPREDEK ČLOVEKA

By David Low

Silen je napredek tehnike. Cela vrsta izna jdb, ki so zrevo lucionizirale svet! Tehnika prvi — a človek teka v svojem napredku malenkost n v primeru z njo. Odkril je mnogo, iznašel je mnogo a sam je še vedno napol barbar—zelo je še oddaljen od civilizacije, ki bo vredna človeka.

VŠČIPCI

Deveta redna konvencija je bila zaključena. Waukegan-ska pravijo, še vedno traja, a delegatje niso dobili zanj nič več dnevnice kakor so jih zadnjo soboto.

Bloka v oknu MJT pisarne ni več. Matthew pravi, da ostane na pozorišču. "V miru se pripravljaj na vojno," je njegovo pravilo. Stori, ki kolikor je mogel in zmogel. Več se od nikogar ne more in ne sme pričakovati.

Progresivci, ki so tolkli po resoluciji, s katero se hoče nuditi, če že ne drugega, vsaj moralno pomoč delavskemu kolegi v Brookwoodu, niso progresivci, in komunisti, ki so se s temi progresivci družili, niso komunisti.

Zenski blok to pot ni bil poseben enoten. Vendar pa pride v novi glavni odbor tudi ena članica nežnega spola, kar je istotako zasluga "reakcionarne socialistične masine". Progresivci seveda smatrajo, da je ženska samo za v kuhinjo in šapo, ter ji na svoji listi niso dali nikakega priznanja.

Tony Strigel, ki je kandidiral za ponovno izvolitev v porotni odbor, je dobil le 68 glasov. Izgleda, da niti vsi komunisti in "progresivci" niso glasovali zanj, dasi so ga indorsirali na svoji listi. Ni bil napaden dečko, toda—"povej mi s kom občeješ, in povem ti kdo si."

Na tej konvenciji se je izkazalo, da vitežki delegati niso več v modi, posebno še ne, če obračajo kopja po vetru.

Hotel je napravil dober kšeft, kar mu je lahko v zadovoljenje. Take prilike pridejo le vsake štiri leta. Drugače, upam, se hotel poboljša. Preveč progativnosti namreč ni dobro...

France Somrak je vztrajen kandidat. To je pokazal v Indianapolisu in isto v Chicagu. On rona, dokler kam ne zarna.

Prizadevanja, razdvojitni na deveti redni konvenciji "English Speaking" blok, se niso posrečila. Če se bi, bi bila to škoda za jednoto in korist za one, katerim je cilj bližnjica do jednotine blagajne.

Družina je bil zadnje dneve miren. Morda se je naučil, da je tudi konvencija lahko dobra šola. Če se že ne nauči na nji kaj dobrega, vsaj vidi, česa ne sme storiti, ako hoče biti v očeh drugih pameten.

Molk je zlato. To je pravilo, na katerega se je marsikdo spomnil.

Po slabi družbi rada glava boli. Enim, ki pestujejo mačka, je sedaj žal, ker so bili malo preveč "progresivni".

Kalifornijski blok obeta postati na prihodnji konvenciji

jačji in enotnejši kakor je bil na prošli. Vsekakor, delegatje iz Californije in iz zapada sploh so bili fajn fantje.

Delegat št. 4 je šel s konvencije zadovoljen, kajti govoril je kolikor se mu je zljubilo in o čemur je hotel. Dejal je npr. tudi to, da Prosveta še ni imela ničesar koristnega za članstvo SNPJ., nadalje, da je služabnica Lewisa ter njegovih birokratov. Če se bi bilo o takih obdolžitvah vredno pričakati, bi se Sepiču lahko odvrglo, da je on s svojo unijo tisti, ki je pomagal uničiti opozicijo proti Lewisu ter napeljeval vodo na kompanijske mlinske za uničenje unije. Sicer pa, "božji mlinski meljejo".

Rimac iz Detroita je bil pomotoma označevan v zapisniku z imenom Stimac. Dejal je, da se s takim imenom ne strinja, kajti on hoče biti Rimac.

Barbič iz Collinwooda je na tej konvenciji prav malo protestiral. Ne bi nič izdalo in nikomur koristilo. V Collinwood se je vrnil kot namestnik podpredsednika. V Waukeganu je dobil pet glasov kot kandidat za blagajnika. Delegatje, kakor je Barbič, so našim konvencijam potrebni, in pametno bo, če pride na prihodnji konvenciji s stopnje namestnika naravnost v glavni odbor.

"Provizorična pravila" so bila poslana kmalu po otvoritvi konvencije v nezasuženi pokoj. Dosegle so eno: Konvencija je spoznala, da ni posebno praktično voliti odbor za pravila štiri leta naprej.

Tako torej! Izkazalo se je, da se konvencije SNPJ. lahko vrše v Chicagu. Res, da je bilo tu in tam kakemu delegatu malo tesno, da je moral ta ali oni na stanovanje precej daleč od konvencije dvorane, ampak potrpehli smo drug z drugim in sklenili, da se čez štiri leta zopet vidimo.

Precej delegatov je pametno in jako pošteno zaslužilo svoje dnevnice. Poslušali so, kar so povedali eni ter ponovili drugi in glasovali razumno, ali parkrat se je vendar primerilo, da večina ni bila zadosti pametna. Well, tudi "večina" na konvencijah SNPJ. lahko včas napravi pomoto.

Denar dedičem v starem kraju se ne bo več izplačeval iz čekovnega računa na Zadrufni banki. "Progresivci" so s posrečeno demagogijo dobili večino in tako zavrgli sistem, ki se je izkazal koristnega za jednoto, za dediče in za—Zadrufno banko ter zadrufništvo v splošnem. Delegatje naj sedaj o tem nekoliko premišlujejo.

Kdo je bil tisti, ki je bil tako liberalen z novci ter dopovedoval, da Aleš ne sme priti več v gospodarski osek? Ali je bil kak član, ki pazi da se jedno-

tino imovino nalaga varno v interesu jednote?

Ludvik Medveshek je bil na konvenciji. Nekateri, ki drugače niso njegovi najboljši prijatelji, so pravili, da Ludvik ni dobil "honest deal". Kar je storil, mu je v čast, enako tistim, s katerimi je sodeloval.

Odbor za pravila in združeni osek sta ukinjena. To pomeni, da pride šest ljudi manj na konvencijo, kar se odbornikov tiče. Ni pa ukinjeno delo, ki sta ga ta dva odseka imela vršiti.

Takoj po zmagi Fred A. Vidra so komunisti nehali deliti "Radnika" pred konvencijo dvorano. Fišer je razvidel, da ni on na konvencijah nič boljši strateg kakor je bil Chas. Novak. Oba si lahko sežeta v roke in si čestitata na—neuspehih.

Jože Zavertnik ni več kandidiral. Če bi kandidaturo odklonil pred leti, bi bila to za SNPJ. velika izguba. Sedaj je organizacija tudi načelno utrujena, in Jože se je poslovil od urada z zavestjo, da ni delal zamanj. Pri tem ne mislim na plačo, ki jo je prejemal. Službeni rok sedanjim odbornikom poteče dne 30. junija.

Konvenčnih vščipcev je s tem konec. Na svidenje v drugih.

Pojmi o lastnini

Kadar se v naših dneh razprede razgovor o socializmu, je najpogostejše kot nekakšno razlago slišati stavek, da hoče socializem odpraviti privatno lastnino. Celo od ljudi, ki se sami imenujejo socialiste in tudi mislijo, da so, je včas slišati tako mnenje, ker je žal tudi med takozvanimi revolucionarnimi delavci mnogo vročerkvni, a vendar nevednih "punitarjev". Tem bolj umevno je da se poslužujejo omenjene fraze raznobarni nasprotniki socializma od učenega profesorja, pa do kakšnega duševno zabitega meniha.

Če zasledujete argumente takih uničevalcev socializma, naletite navadno takoj po dog-

mi o odpravi privatne lastnine na "tatvino" in "rop". Le s takimi zločini je baje mogoče odpraviti privatno lastnino. Od te dedukcije je seveda le še en korak do sklepa, da so socialisti zagovorniki tatvine, torej navadni zločinci.

Človek je sicer inteligentno bitje, ali njegov razum vendar ni vedno dovolj na straži, drugače bi hitreje opazil protislovja v takih samozavestno predavanjih izvajanjih. Tatvina, rop in podobne procedure so pač zelo neprimerna sredstva za odpravo privatne lastnine, ker je precej jasno, da prihaja ob takih procesih le lastnina iz enih privatnih rok v druge; menjajo se lastniki, ne pa oblika lastnine. Če bi torej šlo so cialistom res za to, da odpravijo privatno lastnino, bi se morali poslužiti drugačnih sredstev, kakor tatinstva in rokovnjaštva; uničevalci socializma pa morajo opustiti eno ali drugo očitanje: Odpravo privatne lastnine, ali pa kraž in rop.

Če bi v svoji kritiki hoteli biti pošteni, bi morali opustiti oboje. Tedaj jim tudi nihče ne bi zameril kritike, zakaj vsak razumni socialist, ki smatra socializem za znanost, pozdravlja pravično kritiko, ker ve, da ga lahko opozori na dejstva, ki jih je sam prezrl, in na napake, katerih ni spoznal ali se jih ni zavedal. Kritika je imenitno pomožno sredstvo vsake znanosti, torej tudi socializma. Ali prav socializem ima kaj malo takih kritičarjev v nasprotnišk taborih, in dobro je le, da si jih vzgaja sam v svojih vrstah v obilni meri.

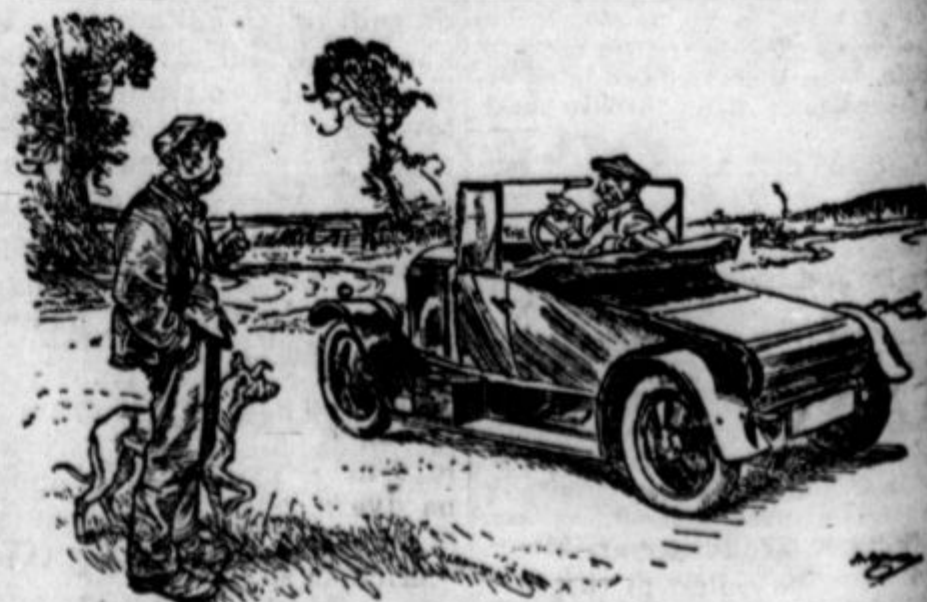
Odprava privatne lastni-

ne. Ljudje, ki zapisujejo to v zapisnik socialističnih grehov, nimajo pojma o sestavi današnjega sveta, o vzajemnih stikih njegovih delov, o potrebah modernega človeka in človešva, ali pa smatrajo socialiste za same zelnoske dogmatične nevedneže. Odprava privatne lastnine je tako nemogoča reč, da ne bi bili socialisti nevarni, ampak smešni, če bi jo zahtevali, in enako smešni bi bili tisti, ki nastopajo proti "normem" s sredstvi legalnega in nelegalnega nasilstva.

Socializem ne zahteva in ne propagira odprave privatne lastnine. Resnica je naravnost nasprotna: Njegov cilj je zelo izdatna pomnožitev privatne lastnine. Doseči pa ne misli tega z nikakršno tatvino, ampak tudi tukaj je njegov namen nasproten: Odpraviti hoče tatvino, ki je danes na dnevnem redu in brez katere ne bi mogel kapitalistični sistem obstajati. Tej običajni tatvini dajejo sicer druga imena, da ne bi tisti, ki jo prakticirajo, izgubili splošnega ugleda; ali komur je več za stvar, kakor za ime, spozna prav lahko, da se krađe lahko na zelo različne načine in da ima marsikaj zakonito sankcijo, kar ni v svojem bistvu nič drugega, kakor krivično prilščanje tujega. Včas postaja ta praksa tako neznosna, da jo označijo celo v kapitalistični družbi za zločinsko in ji zaprejo s kaznijo, dasi je tako postopanje v očitnem protislovju z načeli kapitalizma. Zakoni zoper oduševstvo, zoper profiterstvo, zoper verižništvo itd. so taki nedosledni ukrepi kapitalističnega prava.

(Dolge prihodnje)

GOTOV ENB STVARI

Motorist (ki je zašel): Ali drži ta pot v St. Ives?

Yokel: Ne vem.

Motorist: Ali mi moreš vsaj pojasniti, katera pot drži v Cottenham?

Yokel: Tudi tega ne vem.

Motorist (neprijazno): Izgleda, da zelo malo veš.

Yokel: Morda, vendar pa vem to, da se nisem izgubil.

DRAMA IN GLASBA

Organizacija in naše priredbe

Milwaški "Obzor" z dne 23. maja je priobčil pod naslovom "Zalosten dogodek" sledeči uredniški članek:

"Preteklo nedeljo je imel prireditelj v Milwaukee koncert Slovenec Radey, ki nam je bil dosedaj neznan. Pač je pred tedni bilo čitati o njem med oglasilci čikaških slovenskih listov, v katerih se je priporočal slovenskim naselbinam za aranžiranje koncertov. Kmalu nato se je pojavil v enem od njih tudi anonimni dopis nekega dopisnika, v katerem slednji odsvetuje, da bi Slovenci podpirali človeka, ki se baje cela leta ni spomnil na nas, zdaj pa se mu zahoče naših dolarjev. V "Proletarcu" z dne 25. aprila t. l. smo čitali članek, v katerem imenovanega rojaka ne priporočajo baš simpatično ter pišejo o njem v poraznem tonu, ki mora že vnaprej zagotoviti neuspeh in izjaloviti vsak poskus njegovega javnega nastopa med Slovenci.

Mi Mr. Radeja ne poznamo. Videli smo ga prvič v življenju, ko je prišel v Milwaukee, da uredi predpriprave za nameravan koncert in se je ob tej priliki zgledal v našem uredništvu. Ker nismo poznali njegovih talentov, njegovega koncerta — naravno — nismo mogli priporočati v tisti meri, v kakršni — kakor smo zdaj ugotovili — bi bil zaslužil tej priporočeni. Zlasti ne po vsem tem, kar smo čitali o njem v čikaških slovenskih listih in nas je torej sililo vse to k previdnosti. Omejili smo se zato na kratko notico med lokalnimi vestmi, v kateri smo opozorili našo javnost na njegov koncert, razen seveda s pijačnimi oglasi v listu.

Posledice vsega tega seveda niso izostale. V naselbini, kjer je 20.000 Slovencev, se popoldanski koncert ni mogel vršiti, ker ni bilo — avdijske. Mnogi, ki smo jih pobarali, ali pridejo na koncert, so izjavili, da ne pridejo, ker "ga ni bilo preje nikdar med Slovence in nas po-

zna samo sedaj." Zvečer pa je bilo navzočih recni piši: 34 oseb. Enostaven bojkot torej.

V dvorani je vladalo mučno razpoloženje. Umetnik, do tega naziva je po svojem igranju na klavir, kakor ga je prednašal ta večer, brezdvomno upravičen, je bil v neprijetni situaciji, prav tako in še bolj njegove gde. sestre. — Izgubil pa zato ni prisotnosti duha. S humorjem je skušal najti pot iz zagate in posrečilo se mu je. Koncertna "avdijska" se je spremenila v privatno družbo, ki je ob spremljanju umetnika na klavir pevovala naše narodne pesmi.

Pokazal je tudi nekaj klavirskih vrlin in z njimi dokazal svoje izredne zmoglosti, ki jih mirne vesti lahko označimo za fenomenalne med ameriškimi Slovenci. Čuli smo že naša ameriška mojstra na klavir, pesnika Zornana in Mr. Lausheta, oba v Clevelandu, in smelo trdimo, da si smo v glasbeni in muzikalni teoriji samo lajki, da jima v tehniki in preciznosti nevarno tekmuje, če ju celo ne nadkriljuje, o čemur se nam ob njegovem igranju nehoti vsiljuje prepričanje. Poseduje tudi prijeten in mestoma zelo močan bariton. Z nastopi njegovih sester, Leonore in Margaret (Elsie vsled neizvajanja programa po redu ni prišla do nastopa), je nastala prav mična in simpatična scena, ki so jo navzoči toplo pozdravili. Obe sta pokazali, da posedujeta ljubeč glas, s katerim je v dobro zamišljeni, naravni in neprisliljeni pozi obeh prišla naša pesem do polne veljave. Umetnik je z odra oznanil, da ga prazna dvorana ne vznemirja in da je bil pripravljen na to možnost, da pa je pripravil v Milwaukee ponovno nastopiti v kakšenkoli javni namen, le da se mu da prilika pokazati rojakom svoje zmoglosti, za katere je žel med Američani že dosti priznanja, pa tudi — dolarjev. Po te mu prav gotovo

ni potrebno hoditi med svoje rojake in tudi ni prišel. Da ni živel med Slovenci in med njimi deloval, ni vzrok temu kakšna mržnja do lastnega naroda, ampak dejstvo, da se nahajamo v tujini, kjer nas usoda razkropi na vse strani in si moramo iskati kruha, izobrazbe in šolanja pač tam, kjer se nam nudi najboljša prilika. On si je svojo izurjenost in tehniko pridobil na ameriških šolah, ker mu Slovenci takih šol pač nismo mogli nuditi. Pevec svetovnega slovesa kot so Me. Schuman-Heink in drugi so odkrili njegovo izbornostno tehniko in ga uporabljajo kot pianista na svojih koncertnih turnejah.

Spomnil se je torej svojih rojakov po dolgih letih. Dobro. Zakaj ni prišel prej med nas, je povedal in to nam zadostuje. Zadostuje nam tudi dejstvo, da ni znano, da bi kdaj javno nastopal proti slovenskemu narodu. Če je prišel med nas in izjavil, da je slovenske matere sin in je to pripravil priznati tudi na drugih mestih, je to z naše strani pozdraviti le simpatično. Nič več kot stvar pravičnosti in uljudnosti ter ameriškega gentlemanstva, na katerega se tako radi sklicujemo, pa je, da se človeka, predno se ga obsodi, preizkusi in se mu da prilika, da dokaže ono, o čemer trdi, da si je pridobil in poseduje. Pavšalne sodbe so krivične.

Slovenci v Ameriki nimamo dosti izrednih talentov, na katere bi z upravičenim ponosom lahko opozarjali ameriško javnost. Zornan, Perušek, Subelj, no, in naprej? — Ostale nam mora posojati domovina, da se lahko postavljamo z njimi. Pa še ti ne najdemo vedno onega sprejema, kakršnega bi jim morali nuditi z ozirom na pomen in namen njihovega prihoda. In se pojavi človek, ki pravi, da je naš in to s svojo pesmijo tudi dokaže, človek z izrednim talentom, ki bi nam lahko dosti koristil in katerega mi ne treba drugega kot prožiti prijateljski roko, da se ga pridobi — pa mu nudimo tak sprejem!

Sicer pa: tudi Perušek ni pri-

šel dolgo med nas. Tudi on je delal in študiral v zatišju dolga leta, predno se nam je pokazal, oziroma nam ga je pokazala Amerika. Ali se je njemu kdo drznil očitati, da je prišel med nas "po dolarje"?

Mr. Radeju in njegovim sestram želimo boljšega uspeha v Waukeganu in drugod, kakor pa ga je imel v naši naselbini.

Težko, da se bodo želje milwaškega urednika prav kmalu uresničile.

Tudi v Waukeganu je bila udeležba prav majhna, kar pač dokazuje, da je nekaj vendarle narobe z njegovo turnejo. Predvsem, ker je mnogo potoval s koncertnimi pevci, ve, da je treba za uspeh sodelovanja. Nekdo mora prevzeti odgovornost za aranžiranje, to pa v naših naselbinah najlažje store organizacije, pa bili pevski zbori, društva ali klubi. In še to ni vselej porok, da bo udeležba dobra, kar je dokazal slučaj, ko so imeli v Chicagu koncert pevci Belle, Plut in komik Eppich.

Oglašanje v listih je važno. Ne zadostuje, da napiše ta ali oni dopis, kajti treba je oglašati sistematično. Večkrat se primeri, da je udeležba slaba vzlic velikemu oglašanju. Vzroki se lahko različi. Pri Mr. Radeju je glavni vzrok ta, da se je pojavil "prenaglo", kajti če je to kar so pisali eni listi da je, bi moral pač poskrbeti, da bi vsaj včasih prišlo njegovo ime v slovenske liste. Rojak, ki je v tej deželi dvajset let, pa pride s ponudbo za koncerte šele ko vidi, da jih ta ali oni z uspehom prireja, mora pač vzbuditi dvome, da prihaja med nas iz prijaznosti do naroda, da si se mu v tehi dvomih lahko godi velika krivica. Če se mu, naj vztraja pri svojem namenu ter dokaže nasprotno. Dotični članek v "Proletarcu" Mr. Radeju ne more škodovati, ako bo Mr. Radej iz teh par ne prilik izvajal, da je najboljši, če v aranžiranju svoje ture počaka do jeseni in do tedaj pa naj skuša dobiti sodelovanje organizacij in listov. — X. X.

ki nam je vsem stalno pred očmi: pokazati svetu, da tudi mi nekaj znamo in štejemo, čeprav smo majhni po številu. Pokažimo torej tudi zdaj to in pohitimo na razstavo, da tako, če že drugače ne, vsaj počastimo kot se spodobi velika dela našega Peruška.

Njega samega pa — upamo — bo domovina sprejela dostojno in mu pokazala, da tudi ona cenj zasluge, ki jih s svojimi deli doprinese v tujini nji in njenim razkropljenim otrokom in mu vdahnili novih misli k njegovemu udejstovanju in pokazala novih motivov, da jih prenese na platno in jih tako po svojem povratku ovekoveči pred velikim ameriškim narodom.

Koncert "Bleda" v Conemaughu

Park Hill, Pa. — Pevsko društvo "Bled" priredi svoj koncert v soboto 15. junija v Alojzijevi dvorani v Conemaughu. Kakor dosedanji njegovi koncerti, bo imel tudi ta bogat spored, ki bo dobro izvajan. "Bled" se hoče izpopolnjevati in zato se potruji, da je vsak njegov koncert še popolnejši od prejšnjega. To znači napredek. Pel bo mešan zbor, solisti, duet in kvartet. Prisostvoval bo tudi hrvaški pevski zbor "Rodoljub" in "srbsko" pevsko društvo. Instrumentalne točke bo izvajala Maxhom godba, ki bo po programu igrala tudi za ples.

Dan po koncertu, v nedeljo 10. junija, bo imel "Bled" izlet na Faith Grove farmo, kjer bomo imeli prosto zabavo in govore. Govoril bo Andrew Vidrich, podpredsednik SNPJ. Celo iz ameriške Ljubljane je povabljen govornik, da nam pove, koliko lepega imajo v Clevelandu in še marsikaj drugega. Prijatelj, "Bleda", lepega petja ter izletov priporočam, da pridejo na obe prireditvi.

Vredno je še omeniti, da se "Bled" rad odziva povabilom društev na njihove priredbe, ker mu je mnogo za sodelovanje. "Bled" kot kulturna ustanova je vreden vse naše podpore in upam, da mu jo bomo nudili v največji meri. Da mu zagotovite nemoteno delovanje v bodoče, pridite na koncert in izlet, in obstanek mu bo zagotovljen. Podrobnosti glede sporeda, vstopnine itd. bodo navedene v oglasih v naših listih. — A. K.

TONJE ŠUBELJ BO PEL 8. JUNIJA V RED LODGE, MONTANA.

Operni pevec Tone Šubelj bo imel v soboto 8. junija koncert v Workers Hall v naselbini Red Lodge, Montana. Na ta koncert so vabljeni vsi rojaki tega okrožja, ki vključuje naselbine Red Lodge, Washoe, in Bear Creek. — K. Erznožnik.

ALI VAM PROLETAREC UGAJA.

Če ste dobili to številko na ogled, in vam list ugaja, si ga naročite čimprej, da si zagotovite redno prejemanje.

Koliko imajo pripadnikov razne vere v Zedinjenih Državah

Iz statistike, ki jo izdaja Christian Herald, je razvidno, da je bilo l. 1928 v Zedinjenih državah 17.095.844 katoličanov, ki so najjača posamezna cerkvena skupina; metodisti na episkopalna cerkev je imela 4.614.097 članov, Južni Baptisti 3.823.660, National Baptisti

(zamorci) 3.515.542, južni Episkopalci 2.580.835, Presbiterijanci 1.918.974, učenci Krista 1.538.692, severni baptisti 1.419.883, in protestantski Episkopalci 1.215.383. Poleg teh je v Zedinjenih državah cela vrsta drugih krščanskih ver, ki imajo od par tisoč do milijon sledbenikov.

Ali vaš klub oglašuje svoje prireditve v "Proletarcu"? Ali kaj storite, da jih oglašajo v temu listu društva, katerim pripadate?

SPI MIRNO KOT OTROK

"Odkar jemljem Trinerjevo grenko vino, spim kot otrok, in povrnil se mi je tudi tek do jedi. Veseli me ga priporočati."

Wm. Liewert, Buffalo, N. Y.

Kakšen je vaš tek do jedi?

Izguba teka do jedi je prvo znamenje nevarnosti. Je ni bolj važne stvari za vašo zdravje, kot je dober tek do jedi in močan želodec. Pri prvem pojavu bolezni, glavobola, nemirne spanja in utrujenosti obrnite svojo pažnjo železcu. Gotovo je vaše dobroboje zabasano.

Za izboljšanje teka do jedi, odpravite zapeke in okrepite prebavo, ni nobena druga tonika tako pri- ljubljena, kot je slovito Trinerjevo

grenko vino. V tisočih domovih imajo steklenico tega sredstva vedno pri roki. Ena jedilna žlica te okusne sestavine kalifornijskega vina, cascara in drugih zelišč, užita pol ure pred vsako jedjo, je najboljši znana zaščita proti želodčnim neredom. Celokupna jedila se s pomočjo te sestavine hitro prebavijo. Kupite še danes eno steklenico in pazite na uspeh. Pri vseh Lekarnarjih. \$1.25.

Steklenica za poskus prosto

Pišite na Jos. Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., za BREZPLAČNI vzorec. Ime _____ Naslov _____ Mesto _____ Država _____

TRINER'S BITTER WINE

Oglašajte priredbe podpornih društev, klubov JSZ. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU".

Vsakovrstne tiskovine izdeluje

ATLANTIC PRINTING & PUB. CO.

2656 SOUTH CRAWFORD AVE., CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

se tiska v naši tiskarni.

Ob koncu razstave Peruškovih slik v Milwaukeeju

Mesec dni so bile Peruškove slike razstavljene v milwauskem Art Institute. Mnogo ljudi si jih je ogledalo. Mr. Pellikan, ravnatelj muzeja, je že pred to razstavo izjavil, da so Peruškove slike res močna umetniška dela, vredna, da se jih razstavi v vseh priznanih ameriških galerijah. To se prej ali slej zgodi; kajti, ime

te dni stalno nahaja na ustnicah ameriškega umetniškega sveta in obiskovalcev razstave v milwauskem Art Institute.

Začetkom tega meseca je pričela, kakor smo že poročali, razstava umetnostnih slik raznih priznanih ameriških slikarjev, na katero je bil povabljen tudi naš umetnik Perušek.

Vsako poizvedovanje po Peruškovem oddelku na razstavi je odveč. Takoj pri vходу pa dejo človeku v oči značilne in deloma že znane poteze s Peruškovih slik, ki so razstavljene v sobah takoj pri vходу. Vendar se spodobi, da opozorimo službujočo uradnico nase in ji pokažemo, da smo ponosni na svojega mojstra ter jo zato vprašamo po Peruškovih slikah. Sigurno je dobila nalog po možnosti voditi evidenco nad obiskovalci in njihovim zanimanjem za razstavljena dela. Zato je dobro, da se jo pobara in se ji pove, kdo smo, namreč rojaki velikega mojstra, ki smo si prišli ogledat njegove slike. Uradnica je z veseljem, da, celo z nekim ponosom pokazala na dve prostorni in svetli sobi. "O, he is the best painter in America, I suppose. They like him so much. Just look those wonderful paintings. O, if I would have enough money I would buy all of them. Are you a Yugoslav too? You certainly are proud of your Peru-

shek," itd., hiti zgovorna dama.

In res: Njegovi "Oblaki," njegov "Gozd v snegu" ali "Hiša v gozdu," dalje "Gladiole in astre" in pa "Cactus", čije fotografski posnetek je prinesel "Leader" z dne 3. maja. Človek stoji nem pred temi deli. Nevidna sila ga vleče spet in zopet nazaj od ene slike k drugi, kot bi hotel nekaj najti v njih, kar bi pograbil in vzel s seboj in bi imel. Kaj? — Življenje v njih, ali mraz, ki veje iz zasneženega gozda, ali vročino, ki puhti iz junijskega polja in iz nakopičenih oblakov? Ali bi si vtiral cvetlice, ki tako prešerno in bujno cveto sredi polja ali bi motril pošastne sence globokega pragozda, v katerem vlada nedeljski mir in tišina?

Nič od vsega tega ne more vzeti človek s seboj, razen cele slike. S'ilo se mora odtrgati od njih, da si ogleda še druge mojstrovine.

Za Peruškom je najjačje zastopan pokojni Warren Davis, slikar golih figur, ki je — zdi se — obdeloval le eno temo: dražestno mlado dekle v raznih pozah. Cene njegovih delom so jako visoke: 200 do 750 dolarjev za posamezen portret. Cene umetninam se nezaslišano dvigujejo, čim je umetnik mrtev. Težko je danes reči, kakšne cene bodo dosegle Peruškove slike, kadar njega ne bo več. Danes so še skromne, kakor je umetnik skromen sam: od \$100 do \$250. Upravitelj razstave pa je našemu u-

redniku sam izjavil, da se čudi, kako more biti Perušek tako skromen v ocenjevanju svojih del, ko so po njegovem mnenju vredna mnogo, mnogo več.

Tam n. pr. so slike od Childe Hassan, na katerih bi človek rekel, da ni nič posebnega, pa vendar je poleg navedena cena, ki človeku sapo zapre: — 1.800 dolarjev. In dalje neka druga od Leona Krolla; 1.500 dolarjev. Perušek je res skromen.

Izmed ostalih umetnikov na razstavi se nahajajo imena, ki kažejo na različne narodnosti: Guy Pene du Bois, Umberto Romano, Eugene Speicher, Emil Ganso, Jaue Renstrand itd.

Razstava bo otvorena še do konca tega meseca. Vstopnine je 25 centov za osebo. Razstava je otvorena vsak dan od 9. zjutraj do 5. popoldne. Ob sredo in sobotah je poset razstave prost. Prav tako ob nedeljah od 2. do 5. popoldne.

Vsakega petičnega rojaka b. bila dolžnost, da vzame za o krask svojega doma vsaj eno sliko. Človek, ki stoji v tak dom in zagleda sliko priznane domačega umetnika, takoj ve, da je stopil v rodoljubno slovensko hišo, ki se zaveda, da je treba domačo umetnost protežirati in podpirati in biti ponosen nanjo. Ob vstopu v tako hišo človek ve, da ima opravka z ljudmi, ki vedo, da je treba sem pa tam žrtvovati malo vsoto tudi za stvari, ki kvigajo u gled slovenskega imena in tako tudi s svoje strani doprinese svoj del v dosego tistega cilja,

H. G. Perušek

Perušek v krogih ameriških umetnikov že dolgo ni tuje. O tej razstavi v Milwaukeeju piše milwaški tednik "Obzor" med drugim:

"Gregorij Perušek se ziblje na valovih Atlantika na poti proti domu, njegovo ime pa se

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIŽJIH CENAH

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje).

"Tudi Vi, ubogi oče, še ne veste, kaj je cerkev. Vi mislite, da je cerkev mrtva stavba iz opeke in kamna. Ne, cerkev smo mi, duhovniki, škofje in papež. Nam je izročil Bog nebeske ključne v posvečene roke in brez nas ne pride nihče v nebesa. Mi smo božji namestniki na zemlji, in kar se stori nam duhovnikom dobrega ali zlega, kar se nam daruje in kar se nam vzame, to se stori Bogu samemu. Kdor Vas zaničuje, zaničuje mene, je dejal sam Bog. Sedaj pa pojdite kar z menoj v mesto. — Kdo me pozdravlja tam? — Oj, svet je na slabem. Ljudje zaupajo Bogu, a ne zmenijo se več za njegove namestnike."

"A tukaj te pozdravljajo vsi ljudje."

"Kaj mislite, da se s tem že zasluži nebesa? Cerkev je siromašna. Veliko bedo trpi in vendar je postavljena nad vse cesarje in kralje. Njen je ves svet. Kdor pa gleda, da cerkev trpi, ne more priti nikakor v nebesa. Ali niste opazili, da je ljudem večina žal že za tistih par forintov, ki jih darujejo meni, posvečenemu služabniku cerkve? Kdor ne daje cerkvi s polnim sreem, ni vreden njene milosti. Se celo tako brezbožne ljudi se najde, da gledajo zavidno na malenkost, ki jo ima cerkev, ter ji preštevajo beraške krajcarje."

Pa kaj še, kadar so volitve? Kje je tedaj pokorščina do neveste svetega duha, kadar zapove sveta cerkev, koga naj ljudje volijo? Koliko ljudi čita vendar časopise in knjige, ki smo jih prepovedali in kolk se jih tako pogubi za večnost?

Ali ni žalostno znamenje za pomanjkanje ljubezni do cerkve, ako mora škof beračiti leta in leta, preden dobi nekoliko milijonov za stavbo cerkva, seminarjev in samostanov? Da, cerkev preganja ravno tako, kakor v prvih treh stoletjih. Zato dela hudič najboljšo kupčijo na tem svetu!"

Mladi duhovnik se je kar zagrizel v sveto jezo in oče mu je moral le pritrditi; on je bil vendar edini pravični izmed desetih tisoč. On je volil vselej cerkvenega kandidata, čital je samo klerikalne časopise, bil je član najmanj desetih katoliških društev, zahajal je samo h klerikalnim krmarjem, pred nekimi liberalnimi davkarjem je celo pljunil nekoč. Za hišo tiskovnega društva je daroval celotno deset forintov, ker je dobil dobavo lesa za kakih tisoč forintov; liberalen čevljar ali liberalna suknja ni smela priti na njegovo telo. Kako bi rad ustanovil v Gospojni katoliško politično čitalnico! Da, celo načelnik bi mu postal. A župnik noče slišati ničesar o takem namenu. Ta sovražnik cerkve ne pusti skaliti miru v župniji. Ali da reši svojo dušo, mora ustanoviti čitalnico tudi proti župnikovi volji. In res; ali se ni upiral novi šoli z vsemi štirimi? Podlegel je pač župniku, ali cerkev bode znala oceniti njegove zasluge v tem boju zoper cerkvi sovražnemu napredku, kadar se bode štelo izmed desetih tisoč.

Sprico tolikih zaslug za preganjano cerkev mora izginiti nož, mrtva mlinarica, ogoljufana liberalna zavarovalnica, žito, ki ga je iztisnil kmetom in podobne malenkosti.

Dobre volje sta štela zvečer oče in sin, oba trudna na smrt, novomašna darila. Oba sta bila zadovoljna.

Prvi teden meseca avgusta je bila slavnost nove maše v župni cerkvi v Gospojni. Bila je lepa in veličastna, da ni bilo še videti kaj takega. Župnik je moral poseči precej globoko v lastni žep, da je odel cerkev v slavnostno zelenje in da je uredil župnišče za sprejem tolikih duhovnih gostov. Sam je moral spati dve noči na slamnjaci pod streho.

Za slavnostno pridigo je prišel celo jezuit, ki je bil glasovit kot cerkven govornik, z Dunaja. Več kakor štirideset članov sekularnega in regularnega duhovništva v nežno belih talarjih je spremlilo z novomašnim križem okinčanega brata k altarju; gasilno in veteransko društvo je stalo v špahlju; belo oblečenih deklet ni bilo prešteti in na stotine je bilo novomašniških gostov, ki so se udeležili cerkvenega spreveda in potem slavnostne gostije.

Godba in pokanje topičev sta naznanila slavnostni dan sosesvu in daljavi. Seveda je moralo biti vreme prekrasno: "Bog ne more dovoliti, da bi pokvaril dež njegovemu namestniku tak dan," je mislil novomašnik — "in da bi pokvaril dobro žejo," je mislil krčmar.

"Rajši vodo v pivo, nego dež po lepi obleki," je bilo njegovo praktično načelo.

Nad črt ure je trajal obhod vernikov okoli altarja, ki so polagali svoja darila za prečistitvega novomašnika. Potem je prišla slavnostna propoved, ki je pokazala pobožnemu, potečemu se ljudstvu kaj je duhovnik. "Kdor ni duhovnik, ni niti vreden, da bi poljubil tla, na katerih je stal duhovnik!" je zaklical navdušeni propovednik v gosti, po človeškem znoju že slabo dišeči cerkveni zrak. Zelo umetno je potem zvil govor tako, da je lahko omenil nedostojne duhovnike; na srečo ni našlo ljudstvo skritega, trdega jedra, samo navzoči duhovniki so izpoznali, da je veljalo to gosposkinskemu župniku, čigar gost je bil pridigar. S pravim očeto-

skim ponosom je sprejel mlinar tisti del propovedi, ki je bil namenjen njemu ter si je neprenehoma mel oči. Propovedi je sledila peta maša, prva maša novoposvečenega z novomašniškim blagoslovom in z obhajilom sorodnikov.

Slavnostna pojedina v gostilni z godbo in nazdravicami je šele izpopolnila slavnostno veselje.

V mlino pa sta sedela še o polnoči oče in sin, pa sta štela novomašna darila. Sedaj sta lahko mirno spala, ker sta vedela, da je prinesel današnji dan — naj je tudi neverjetno — 777 forintov. Tri svete številke — to ne more biti slučaj, temveč gotovo pomeni nekaj.

XVIII.

Kmalu po novi maši je moral Avgust začeti svoje dušebrižniško delovanje, ali ne zunan na deželi, ne v kaki oddaljeni župnijski vasi, temveč v uredništvu "Katoliškega glasnika". Da izpredvaja bolnike, da tolaži siromake, da poučuje otroke in pokopava mrlice, zadostuje kakršenkoli kaplan. Najvažnejše dušebrižje pa je bilo po izrecni škofovi izjavi pospeševanje dobrega časopisja; zato so spadali najboljši duhovniki v uredništva. Za Avgusta je bilo torej posebno odlikovanje, da je smel začeti svoje prvo duhovniško delovanje tak pri časopisju. Bil je sicer doslej vedno v samostanu, zadnjih šest let je bil celo v Rimu, ali politiko je imel vendar v mezincu. Ze prvega dne je vedel, kako se mora vladati Avstriji. Saj ne more biti druge dobre politike, nego prepustiti vso vladno cerkvi, to se pravi duhovništvu.

V cerkvi pač ni prišel nikoli na prižnico, ali ni ga bilo skoraj tedna, da se ne bi bil moral bojevati za sveto stvar preganjane cerkve po cele ure na različnih društvenih shodih po mestu ali pa na mnogih shodih po deželi, kjer je moral uničevati zdaj liberalce, zdaj socialne demokrate.

Nikoli ni posedal v spovednici; ali v uredništvo so prihajala poročila o vseh grehih in napakah cerkvenih sovražnikov iz cele dežele, in tem ni bilo treba odvze, temveč naslikalo se jih je, kar se je dalo bolj bujno. Kmalu se je opazilo po celi deželi, da izvršuje dušebrižje pri središču stranke mlada, sveža moč: Strankarska strast se je razvnela, medsebojno sovraštvo se je močneje razplamtelo in za prihodnje volitve je bilo pričakovati dober uspeh preganjane cerkve. Mogoče, da bo imenovan za državnozborskega kandidata marljivi dušebrižnik, gospod Gros sam. Zaslužil bi pač to; blagor cerkve in vsled tega blagor ljudstva ne bi mogel dobiti boljšega zastopnika.

V tem je delal gosposkinski župnik s svojim kaplanom na svoj način v vinogradu Gospodovem. Ob nedeljah sta sedela po cele ure v spovednici. Deviška družba je pač razpadla, ker je župnik sovražil farizejstvo. Terejalkam, ki so najemale prej ob nedeljah spovednico kar zase, je snel lažnjivi svetniški sijaj. Zato pa so sedaj prihajali vsi, ki so tam res iskali pomoči in tolažbe.

Šola je bila najmilejša župnikova briga. Skrbel je zato, da se je vzgajalo otroke ne le za dobre kristjane, temveč tudi za dobre ljudi.

Ako sta sedela zvečer župnik in kaplan skupaj pri kozarcu vina, sta bila navadno oba na smrt utrujena izza dolge poti k bolnikom in revežem.

Tako je kmalu preteklo župnišče in obični leto ob veselem delu dušebrižja, ob molitvi ob učenju. Človek ne bi bil verjel, da je preteklo že leto dni izza nove maše prečistitega gospoda urednika, ko je prišel na počitnice v Gospojno ter se je nastanil za dva meseca v župnišče.

Seveda takemu župniku na deželi je lepo; saj ima celo leto same počitnice. Kaj je njegovo delo v primeri s trdom duhovnega gospoda urednika? Obisk bolnika je le izprehod; in če pleza v najstrožjem mrazu v snežni mečavi v nevarnosti življenja po hribovju, dočim sedi posvečeni častnik v topli uredništevni sobi, je to tembolj zdravo. In res je bil gosposkinski župnik zelo zdrav; seveda je bil videti tudi gospod urednik popolnoma zdrav, ali svoje počitnice je vendar zaslužil s premarljivim dušebrižjem. Sedaj se je hotel doma izpočiti na župnikov račun. Kot duhovniku mu je mesto v župnišču in ne več v mlino.

Malo da ni našel v Gospojni že novega župnika. Škof je kupil namreč veliko pristavo, pa je potreboval dobrega, a cenega oskrbnika. Zelo se je čudil župnik, ko je dobil priprazno pismo od škofa, ki ponuja milostno svojemu ljubemu sinu oskrbniško mesto na novi škofovski posesti, visoko čeneč velezaslužnega župnika kot izvrstnega gospodarja.

Škofovo pismo je bilo tako, da je bilo župniku težko, odkloniti ponudbo. A bilo mu je nemogoče, da bi se hipoma prelevil iz dušebrižnika v dobičakariznika škofovega, nemogoče, zapustiti neumrjoče duše, da bi trgoval z mlekom in maslom.

Na srečo ni škof niti dvomil, da odkloni priprosti župnik njegovo častno ponudbo, sicer bi bil poslal namesto ponudbe enostaven nalog, in župnika bi bila prisilila kanonična pokorščina, da bi bil zapustil svoje ljube župljane. Pastor animarum bi bil postal pastor animalium.

(Dalje prihodnjič.)

Kapital je kreatura dela—toda kreatura je postala večja od njegovega stvarnika in se je povzpela nadenj.

0 znanosti

(Ali lahko gledamo na znanost s proletarskega stališča?)

Po Bogdanovu M. K. Ljubljana.

V zadnjem članku o znanosti smo prišli do definicije, kaj je znanost. Rekli smo: znanost je organizacijsko sredstvo družabnega reda. Dobi pa lahko še drug pomen. Če obstoji družba iz različnih razredov, če temelji organizacija dela na prevladi enega razreda nad drugim, se lahko izpremeni znanost v sredstvo. Tako je bilo vedno—tako je tudi danes.

Znanost ostane večinoma strogo zaprt monopol nekih izvoljencev, njihova sveta skrivnost. Tega sicer ne dosežejo s prepovedjo ali kaznimi, ampak povsem drugače. Prvič: znanost prodajajo kot blago, ker je pouk na znanstvenih inštitutih drag, drugič: način, kako se uči in predava znanost je v tej današnji obliki povsem tuja širšim množicam. Z navlako "strokovnih izrazov" in s kopico nepotrebnih dokazov je oteženo poimovanje temeljnih misli. Mnogi učenjaki priznavajo to sami, in n. pr. propagirajo "praktično matematiko", ker se v današnjem načinu njenega poučevanja porabi največ sil za popolnoma nepotrebne stvari. Vse to se ne dogaja iz zle volje buržoazije, ampak radi nezadostne organizacije njihovega lastnega mišljenja, ki ga vzgajajo anarhični, nasprotujoči si odnosi kapitalizma. Včas se dogodi, da se tudi iz delavskega razreda prebije kdo do sedemkrat zapečatene skrivnosti znanosti. Tedaj jih vladajoči razred sprejme v krog izobražencev, ti znanstveniki pozabljajo polagoma na razred, ki jih je rodil, odtujujejo se njegovim stremljenjem in se približujejo gospodovalcem položaja. Radi tega (in radi marsičesa drugega) je med znanostjo in delom prepada, nerazumevanje bistva znanosti, in ideja o "meščanskem" značaju današnje znanosti vsekakor ni tako komična kot so mislili svoje dni.

Nalge proletariata z ozirom na znanost slede iz njegovih celokupnih življenjskih nalog. Če pripada delavskemu razredu naloga, da popolnoma preobrazi socialno življenje in prevzame dedščino vse razredne družbe, mora prevzeti tudi dedščino celokupne znanosti, t. j. delovno izkušnjo družbe. Ali kdaj naj nastopi ta dedščina? Zda al še po pridobitvi materialne dedščine proizvodnih sredstev?

Če je stara znanost za vladajoče razrede gospodovalno sredstvo, jim mora proletarijat postaviti nasproti svojo znanost, dovolj močno, da organizira sredstva za svojo borbo.

A ne gre samo za zmago nad prejšnjimi oblastniki, ampak tudi za ustvarjenje novega reda, ki se bistveno razlikuje od starega, propadajočega. Znanost je sredstvo za organiziranje produkcije. Ker gre za sistematično organizacijo, ki temelji na natančnem in zavestnem preračunanju—in to je socialistična organizacija—mora biti proletarska znanost še mnogo preciznejša in popolnejša v svojih metodah, kakor ona anarhičnega kapitalističnega reda, ki je v vsej svoji celoti neorganizirana. To znanost mora delavski razred že imeti, da izvrši preobrazbo smoteno, zavestno in uspešno.

Proletariat mora torej priti do znanosti ne po socialni preuredbi, ampak pred njo in za njo. Mi vemo, da se delavski razred korakoma temu bliža, da žejmo išče znanja in si ga pridobiva kljub strašnim življenjskim pogojem. Ali temu prizadevanju manjka razredno-zavedne sistematičnosti; delavski razred si čisto ne prilašča znanosti, ki jo potrebuje; v celoti vrsti slučajev vpliva znanost nanj meščansko. In skoro vedno stane znanost proletarca preveč truda in časa, čemur je kriv proletarstvu tuj miselni potek razpravljanja, ki zatemnjuje smisel z malenkostmi in strokovnimi izrazi.

Proletarijat potrebuje proletarske znanosti. To se pravi: znanosti, ki je vzeta, pojmovana

na in razložena z njegovega razrednega stališča, ki more voditi izvedbo njegovih razrednih nalog; znanost, ki organizira njegove sile za boj, za zmago in za udejstvitev socialnega ideala.

Kaj pomeni s proletarskega stališča pojmovana znanost, je prvi povedal Marx glede politične ekonomije in družabnih ved. Kakor je Marx izvršil izpremembo stališča za te znanosti, smo mi že razjasnili isto s primerom iz astronomije: Tri in pol stoletja pred Marxom je živel odločen astronom Nikolaj Kopernik. On je isto tako spreminil svojo znanost.

Stari astronomi so zavestno opazovali nebo, študirali gibanje svetlobnih teles; videli so, da so podvržena globoki, sistematični, neizpremenljivi zakonitosti, in trudili so se, da jo najdejo in podajo. A planeta je nezaslišana zmeda. Planeti gredo med zvezdami hitreje in počasneje, sedaj ostanejo nepremični, se okrenejo in se zopet premikajo v isti smeri; po določenem številu mesecev in dni so zopet na starem mestu in ponavljajo potem isto pot. Trebalo je postaviti komplicirane teorije, za vsak planet posebno nebo i. t. d. Nejasnosti ostale, računanja so bila skrajno komplicirana.

Kopernik si je mislil: ali ni

vse to komplicirano in zmešano, ker opazujemo z zemlje? Kaj če bi spremenili svoje gledišče in skušali—seveda v mislih—gledati na vse s solnce? In ko je to storil, se je ugotovilo, da je vse jasno in enostavno: planeti in zemlja pod njimi se gibljejo v krogu in solnce je njihovo središče; prej se tega ni razumelo, ker so smatrali zemljo za nepremično, in njeno gibanje so zamenjali z gibanjem planetov. Tako je nastala nova astronomija, ki je razjasnila ljudem nebesno življenje. Pred Marxom so raziskovali družabno življenje meščanski znanstveniki in so ga gotovo zrl s svojega lastnega stališča v družbi, s stališča razreda, ki ne ustvarja, ampak si zaslužuje in izkorišča delo drugih. Ali s tega mesta se ne da vsega premotriti in marsikaj se pokaže v nasprotnem stanju; mnogo pojavov se tako zamota, da se jih ne da razplesti.

Kaj je storil Marx? Spreminil je gledišče. On si je ogledal družbo s stališča onih, ki ustvarjajo—s stališča delavskega razreda; in vse se je pokazalo v drugi luči. Dognalo se je, da je prav to gledišče središče družbe, solnce, od katerega zavisi pot in gibanje ljudi, skupin in razredov.

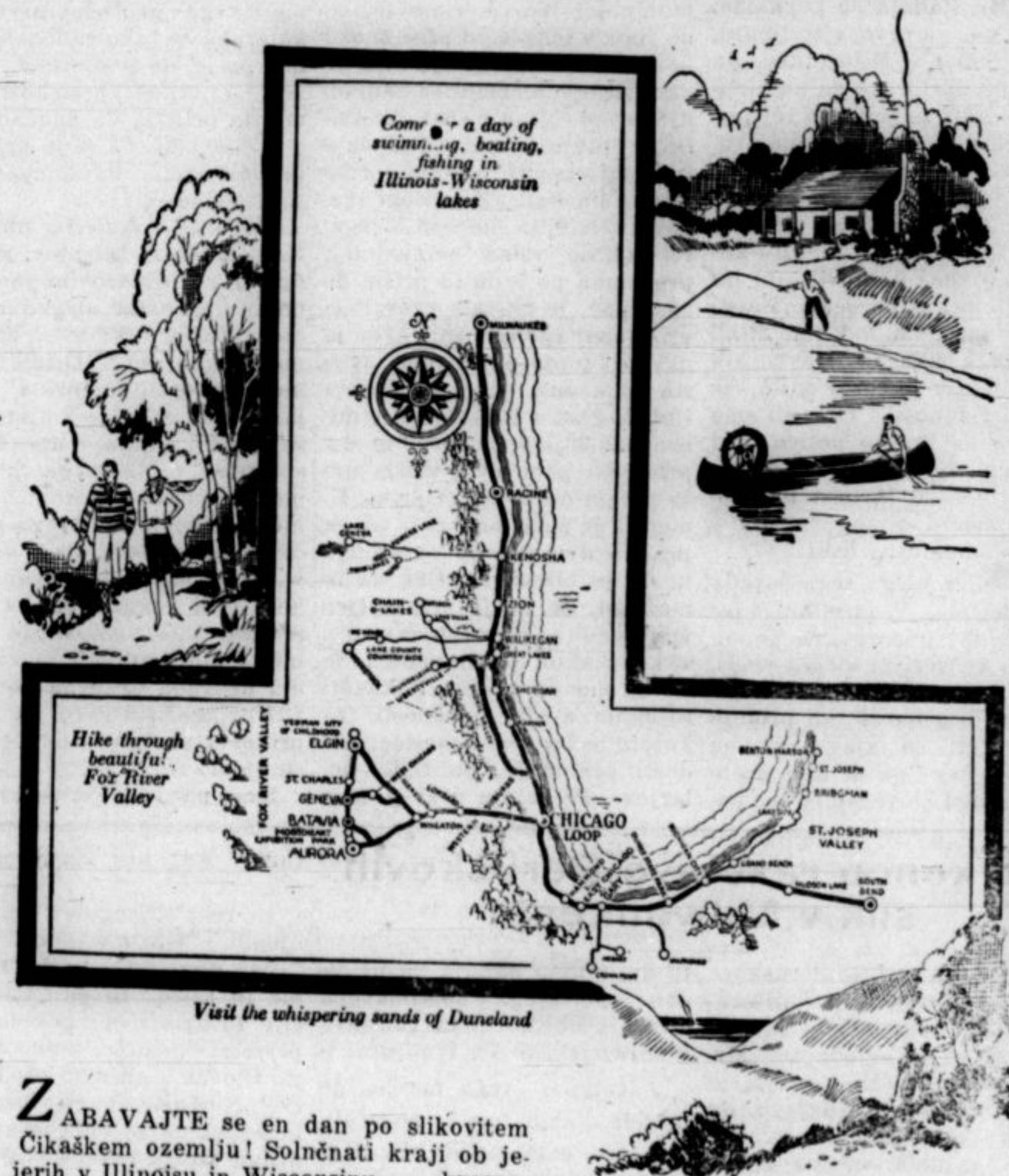
Marx ni bil delavec, ali s silo

popolnoma na pozicijo delavca. In odkril je, da se s to spremembo gledišča spremenijo vsi obrisi in oblike družabnega življenja; sile stvari in vzroki pojavov se pokažejo, ki so bili nevidni s starega gledišča: resničnost, resnica, celo samo po sebi razumljivo, najrealnejše se spremeni in postane čisto anti-pod staremu. Znanost o družbi in njenem ustroju je popolnoma postavil na glavo in ustvaril svojo vedo o družbi, marxizem.

Marx je dejal: družabno bivanje človeka določa njegovo zavest, ali z drugimi besedami: gosposkarski položaj dolga misli, stremljenja in ideale. To je bila ideja, s katero je preobrazil celokupno socialno znanost. Na njej je ustvaril velik nauk o razrednem boju; po katerem koraka razvoj družbe. In on je preiskal pot tega razvoja in pokazal, kam vodi, kateremu razredu pripada naloga, da ustvari novo organizacijo produkcije, kakšna bo ta organizacija in kako bo za vedno končala razredna razdelitev in njen stoletja trajajoči boj.

Marx ni bil delavec. A v delavskem razredu je našel veliki učenjak oporo za svoje misli, gledišče, ki mu je omogočilo, da je gledal za zatore resničnosti. Bistvo te ideje je: samozavest delovnega proletariata.

Oglejte si čudovite kraje chikaškega ozemlja potom električne železnice—severno--vzhodno--zapadno

ZABAVAJTE se en dan po slikovitem Čikaškem ozemlju! Solnčnati kraji ob jezerih v Illinoisu in Wisconsinu... krasna dolina ob Fox reki... skrivnostni Duneland... stotine očarljivih zavetij... oddaljeno samo nekoliko minut od mestnega hrupa in ropota središča Chicago, potem medkrajevnih brzovlakov električne železnice. Peljite se tem brezskrbnim potom—70 milj na uro tja—70 milj na uro zopet nazaj proti domu! Ni prometne gneče—in ne vožnjih skrbí. Hitri, razkošni vlaki. Pridite zgodaj za veličasten dan v prosti naravi! Radujte se do zadnje minute. Vlaki se vračajo kadar želite.

Za vožnji red, cene, in vse druge informacije na vseh treh progah pokličite RANDOLPH 8200

"ZADRUŽNA BANKA V LUBLJANI"

JUGOSLAVIJA, EVROPA
V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13. BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA, SE PRIPOROČA VSEM ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar na čuvanje kot vloge na hranilne knjižice ali tekoči račun, proti najboljšemu obrestovanju.
 - 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
 - 3.) posreduje vseh gospodarskih in finančnih zadevah hitro in po ceni.
- Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže za račun Zadrúžne banke na The Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadrúžno banko o tem obvesti in naroči izplačilo.
- Za kulatnost poslovanja je že mnogo priznanih pisem na razpolago. Obračajte se v vseh potrebah za stari kraj na Zadrúžno banko v Ljubljani, Miklošičeva cesta 13, Jugoslavija, Evropa.

Delavci manjvredni ljudje

Zakaj so delavci smatrani od tistih, ki se žive od delavcev, produktov, za manjvredne ljudi? Postavili so bogatašem, palače nagrabili so jim bogastva in jih preskrbeli z vsemi ugodnostimi, ki so mogoče na svetu. Toda delavce kljub temu od buržvazije ni spoštovan ampak preziran, kakor da ne spada v družbo ljudi. To preziranje je podedovano iz starih časov, ko so bili ročni delavci še sužnji in tlačani, lastnina gospodarjev. Delavno ljudstvo je bilo postavljeno v tistih časih na nivo živali in ta tradicija je prehajala iz generacije v generacijo. To preziranje se še zelo dobro opazi v kulturno in industrialno zaostalih deželah, kjer se smatrajo za prave ljudi samo plemeniški. Kjer je delavstvo kulturno in na višji stopnji, se preziranje ne opazi v tisti meri, kakor tam, kjer so kmetje in delavci še oviti v meglo vraževerstva in drugih starih običajev ter preživelih tradicij. Tako zaostalo ljudstvo še vedno verjame, da morajo biti na svetu hlapci in gospodarji. Kjer so socialistični nauki razširjeni, tam se delavci zavedajo, da so ljudje in da so kot taki opravičeni do vseh ugodnosti, ki jih more dati naša zemlja. Oni zgrade vse, producirajo vse, to da zanašalo ljudstvo še vedno produktov, od katerih odpade na delavstvo samo toliko, da jim zadostuje za borno življenje. Drugo pa dobe tisti, ki smatrajo producente za manj vredne ljudi ki, se morajo pokoravati svojim gospodarjem. Socializem bo odpravil te družabne razlike in ljudje se bodo delili le še po znanju; v družbi pa bodo vsi enakovredni in imeli bodo enake dolžnosti in pravice. Ignoranca in duševna zaostalost pa bo prezirana tudi v vsaki bodoči družbi in zaostali ljudje bodo v družabnem oziru prezirani tudi v bodočnosti. Izobrazba in spoštovanje do samega sebe je privedla delavca na današnje družabno stopnjo, po kateri se pomika do veljave naprej in naprej, da doseže tisto mesto, ki mu pripada. To je zasluga socializma.

IZ ČESA JE SESTAVLJENO NAŠE TELO?

Da sta v našem telesu n. pr. sol in voda, ve vsakdo. Ne moremo pa ugeniti, koliko vsakega imamo v telesu. Natančno so se o tem prepirali kemiki in zdravniki. Dognali so, da imamo tudi mnoge druge stvari, o katerih se marsikateremu izmed nas niti ne sanja. Pogledimo si nekatere: Zeleza imamo v krvi toliko, da bi ga bilo dosti za sedem podkev. Soli imamo v telesu 2 kavini žlici. Fosfora, kakršen je na navadnih žveplenkah, imamo v telesu toliko, da bi zadostoval za 820.000 vžigalic, ali pa bi mogli z njim zastropiti 500 ljudi. Oglikovih tvarin je v telesu toliko, da bi mogli iz njih napraviti skoro 800 tucatov svinčnikov. Kisika, vodika in ogljikove kisline imamo v telesu tako množino, da bi mogli z njo napolniti balon, ki bi nesel človeka.

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrug, prihajajte redno na seje in pridobivajte novih članov, da bi mogli napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za našo pravo.

Pesmi, poezije, igre.

Angleške knjige socialne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan. Sreče, novele, vez. 50	Golgolj N.: Taras Bulba, povest, broš. 50c. vez. 75	Nužič Branislav: Občinsko dete, roma, dojenčka, broš. 50	Anfisa, (Leonid Andrejev), broš. 50	letnik 1920, vezan 65
Album slovenskih književnikov (uredil dr. Janko Šleibinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba. \$5.00	Golar Cvetko: Prelepa Vasiljica in druge ruske pravljice, broš. 40	Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš. 25	Beneški trgovec (Wm. Shakespeare), vezana 50	letnik 1921, broš. 50
Andrejev Leonid: Plat zvona, no ele, vez. 45	Gorkij Maksim: Deveti januar, črtica iz ruske revolucije 1905, broš. 25	Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez. 50	Carljeva ženitev—Trije ženini (P. S. Tauchar), dve šalotigrigi, enodejanke, broš. 25	letnik 1922, vezan 75
Povest o sedmih obešenih, posvečena L. N. Tolstemu, vez. 50	Green A. K.: Za milijoni, roman, broš. 65	Orel L. S.: Pastir in zanke, kriminalen roman iz polpreteklega doba, broš. 40	Golgota (M. Križ), drama v treh dejanjih 50	letnik 1923, vezan 75
Archibald H.: Sanin vez. 1.50	Hamsun Knut: Glad, roman, broš. 75	Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš. 75	Gospa z morja (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broš. 60	letnik 1924, vezan 75
Azov Vladimir in Teffi: Humoreske, groteske in satire, broš. 60	Hašek J.: Pastolovščine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni, vezana 1.50	Pugelj Milan: Črni Panther, povesti in črtice, broš. 65	Hrbenčina (Ivan Molek), drama v treh dejanjih s prologom in epilogo 25	letnik 1925, vezan 75
Barbusse H.: Ogenj, dnevniki do smrti, povest iz svetovne vojne, vez. 1.25	Jaklič Franc: Ljudske povesti, broš. 50	Razne povesti, broš. 50	Julij Cezar (Wm. Shakespeare), vezana 75	letnik 1926, vezan 75
Beg iz teme: (ruski pisatelj) broš. \$1, vezana 1.25	Jakovčič Ernestina: Spomini na Prešerna, broš. 65	Šandor-Galski Ka.: Jurkica Agideva, povest, 357 strani, broš. 50c. vezana 75	Macbeth (Wm. Shakespeare), vezana 75	letnik 1927, vezan 1.00
Bohinjec P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš. 50	Jirasek Alojz: Filozofska zgodba, vezana 50	Sienkiewicz H.: Z ognjem in mečem, povest iz davnih let, vez. 681 strani 3.25	Othello (Wm. Shakespeare), vezana 75	letnik 1928, vezan 1.00
Bolvinjek P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš. 50	Jubilejni zbornik. Ob petdesetletnici Otona Župančiča, fina vezba 1.50	Potop, roman, vez. I. del \$3.25; II. del \$3.00, oba dela skupaj, 1093 strani 6.00	Romantične duše (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana 85	letnik 1929, vezan 1.00
Bulwer L. E.: Poslednji dnevi Pompejev, I. in II. del, broš. 1.50	Jurčič Josip: Zbrani spisi (nova izdaja, fina vezba): I. zvezek: Pesmi, Narodne pravljice in pripovedke, Spomini na deda, Prazna vera, Uboštvo in bogastvo, Jesenska noč med sol, polharji, Juri Kozjak in Domen 1.50	Senoa Avgust: Zlatarjevo zlato, zgodovinska povest iz 16. stoletja, broš. 75	Sen Kresne noči (Wm. Shakespeare), vezana 75	Cankarjeva slika na dopisnicah, 2 za (Imamo jih dvojne vrste.) 05
Burroughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez. 1.00	II. zvezek: Spomini starega Slovence, Tihotapec, Juri Kobila, Dva prijatelja, Vrbani Smukova ženitev in Grad Rojinec 1.50	Strindberg August: Bedakova izpoved, broš. \$1, vez. 1.50	Umetniška trilogija (Alois Klugher), tri enodejanke, ki so celota zase. Broš. 75c., vezana 1.00	Demokracija, soc. revija, Cankarjeva številka z njegovo sliko 10
Tarzan in svet, vezana 1.00	III. zvezek: Klostirski žolnir in Deseti brat 1.50	Suchy Jos.: Starodinjake pripovedke, s slikami, broš. 35		Kres, vezan letnik 1921-22 1.50
Tarzanov sin, vezana 1.00	IV. zvezek: Golida, Hči mestnega sodnika, Nemaki valpot, Dva Brata, Božidar Tirtelj, Kozlovska sodba v Višnji gori, Črta iz življenja političnega agitatorja, Sin kmečkega cesarja in Ščedov sin 2.00	Tagore Rabindranath: Povestice Tavčar Ivan: Zbrani spisi. IV. zvezek: Cvetje v jeseni in Visokoka krtika 2.50		Informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav 40
Tarzanova mladost v džungli, vezana 1.00	V. zvezek: Lipe, Pipa tobaka, Moč in pravica, Zupanovanje v Globokem dolu, v rojni krajini, Telečja pečnica, Ivan Erazem Tattenbach, Bela ruta, Bel denar, Na Kolpakem ustju in Doktor Zober, \$2.50. Vseh 5 knjig skupaj 8.00	Tavčar Ivan: Zbrani spisi. IV. zvezek: Cvetje v jeseni in Visokoka krtika 2.50		O zdravstvenih nalogah soc. zavarovanja (Dr. Demot. Bleiweis-Trsteniški) 10
Calco L.: Cerkvene misli, povest iz sedanjosti, broš. 75	VI. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	V. zvezek: Izza kongresa 2.50		Proletarec, vezani letniki, 1919-28, vsak 3.50
Cankar Ivan: Podoba iz sanj, vezana 75	III. zvezek: Klostirski žolnir in Deseti brat 1.50	Tolstoj L. N.: Kazaki, kavkaška povest broš. 308 strani 75		
Moje življenje, vez. 85	IV. zvezek: Golida, Hči mestnega sodnika, Nemaki valpot, Dva Brata, Božidar Tirtelj, Kozlovska sodba v Višnji gori, Črta iz življenja političnega agitatorja, Sin kmečkega cesarja in Ščedov sin 2.00	Sposed 40		
Cankar Ivan: Zbrani spisi: I. zv., vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Pesmi 1892-1898; Vinjete, vezana 2.00	V. zvezek: Lipe, Pipa tobaka, Moč in pravica, Zupanovanje v Globokem dolu, v rojni krajini, Telečja pečnica, Ivan Erazem Tattenbach, Bela ruta, Bel denar, Na Kolpakem ustju in Doktor Zober, \$2.50. Vseh 5 knjig skupaj 8.00	Tri povesti (Jetnik v Kavkazu, Starca, Koliko zemlje potrebuje človek) broš. 40		
II. zvezek: Črtice in povesti ter Kritični in polemični spisi, vezana \$2.00	VI. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	Ljudske pripovedke, broš. 75		
III. zvezek: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikića, Za narodov blagor, Črtice ter Kritični in polemični spisi, vezana 2.00	IV. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	Tomie I. E.: Uvodica, povest, 330 str., broš. 50c., vez. 75		
IV. zvezek: Knjiga za lahkomiselne ljudi in Tuji, vez. 2.00	V. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	Turgenjev Stepanjak: Stejni kraj Lear in hiša ob Volgi, povesti, broš. 60		
V. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	VI. zvezek: Kralj na Betanjo, Na klancu in Črtice, vezana 2.00	Trdina Janes: Zbrani spisi, fina vezba, vsebina: I. zv.: Bahovi huzarji in Iliri ter Verske bajke stare in nove 2.00		
VI. zvezek: Ob zori, življenje in smrt Petra Novljana in Hiša Marije pomočnice, vezana 2.00	VII. zvezek: Mimo življenja, Črtice in novele ter Kritični spisi, vezana 2.00	II. zv.: Bajke in povesti o Gorjancih 2.00		
Vseh 7 knjig skupaj 13.00	III. zvezek: Rošlin Vrnjanko, Jara gospoda in Očetov groh 1.25	III. zv.: Bajke in povesti 2.00		
Cankar Izidor: Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, vez. 1.25	IV. zvezek: Gospod Janes, Kmetске slike, Humoreske, Povesti za ljudstvo 1.25	IV. zv.: Bajke in povesti 2.00		
S poti potopisne črtice, broš. 75	V. zvezek: Pesmi, Berite novice, Kritike, Komentar, 1.50	V. zv.: Izprehod v Belo Krajino (Vseh pet knjig ima 2332 strani. Cena za celotno zbirko \$9.00)		
Cankarjev zbornik, vez. 1.00	VI. zvezek: Njegovo delo in doba, I. sešitek: Leta mladosti in učenja, II. in III. sešitek: Novelist in Politik, \$2.50, vseh šest knjig skupaj 7.00	Twain Mark: Mali klatež Tom Sawyer, povest, vez. 50		
Cehov Anton P.: Sosedje in druge novele, broš. 50	Kmet Marija: Bilke, povesti in črtice, broš. 45	Vajnski S. H.: Leteče senice, roman, broš. 40		
Chesterton G. K.: Četrtak, fantastičen roman, broš. 50	Koder Anton: Marjetica, idila, broš. 65	Valentin Vodnik: Zbrani spisi, broš. 35		
Chocholoušek P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš. 75c. vez. 1.00	Keller G.: Dón Corea, roman, broš. 25	Valoiska Margareta: Heptameron, povesti 40		
Concourt Ed. De.: Dekle Eliza, roman, broš. 50	K. S. Požigalec, povest, broš. 25	Wells H. G.: Zgodba o nevidnem človeku, broš. 35		
Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš. 40	Kuhar Lovro: Povesti, broš. 50	Zabavna knjižnica: Vsebina: Zlogisti, Madec, Mojster Roba in Mladih zanikarčev, lastni životopisi, vez. 85		
Dolenec Hinko dr.: Zbrani spisi, broš. 50	Kveder Zofka: Iz naših krajev, povesti, vez. 80	Zakrjak Franc: Oglenica, povest, broš. 40		
Dostojevski F. M.: Besi roman v dveh delih, 758 strani, vezana 2.50	Vladka in Mitka, vez. 50	Žaljski: Na krivih potih, povest, broš. 40		
Idijot, I., II., III. in IV. del vsak 90c., vsi skupaj 3.50	Lah Ivan: Uporniki, povest iz kmečkih puntov, vez. 75	Zola Emile: Polom, roman iz francosko-nemške vojne 1870-71, vez. 2.00		
Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez. 2.25	Lermontov M. J.: Junak našega časa, povest, broš. 75	Zorec I. Zeleni kader, povest, broš. 45		
Zločin in kazens, roman v dveh delih, vez. 2.00	Levstik Vladimir: Obsojenci, povesti, broš. 75			
Bele noči—Mali junak, povesti, broš. 50	Višnjeva repnica, satiričen roman v dveh delih, broš. 2.00			
Irallec, iz spominov mladosti, roman, broš. 75	London Jack: Roman treh src, vez. 1.30			
Dumas Aleksander: Vitez iz rdečih hiš roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75c., vez. 1.00	Železna petla, socialen roman v dveh delih, broš. 1.00			
Elizabeta, hči sibirskega jetnika Erjavca: Povesti, vez. 50	Machar J. S.: Konfeseje literata, zbirka spisov, vez. 65			
Feigl Damir: Bacili in bacilke, humoreske, broš. 45	Majer E.: Srečolovec, povest, broš. 35			
Domače živali, vez. 45	Cvetle, špek pravljice za stare in mlade, broš. 20			
Po strani klubok, humoreske, broš. 75	Maselj Fran-Podlimbarski: Zbrani spisi, fina vezba. I. zvezek: Slike in črtice, Gorski potoki in Tovariš Damjan 2.00			
Pol litra vipave, vez. 50	II. zvezek: Potresna povest, Moravske slike, Vojvoda Pero in Perica ter črtice. Skupaj 816 strani 2.00			
Tik za fronto, vez. 50	Melville Whyte G. J.: Gladjatorji, zgodovinski roman iz prvega stoletja, I. in II. del, broš. oba skupaj 75			
Federer Henrik: Patria, povest iz irske junake dobe, broš. 35	Meško Kavner: Dve sliki, broš. 50			
Federer-Poljanec: Sisto e Sesto, povest iz Abruce, broš. 35	Meyring G.: Golem, roman, broš. 50c., vez. 75			
Finčgar F. S.: iz modernega sveta, roman, vez. 1.50	Milčinski Fran: Drobilj, vez. 65			
Finčgar F. S.: Zbrani spisi, vsebina IV. zv.: Dekla Anka in Srečala sta se, vez. 1.00	Gospod Fridolin žolnir in njegova družina, vez. 35			
V. zvezek: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, ve. 1.25	Igračke, črtice, vez. 75			
VI. zvezek: Sama, Kakor Pelikan, Boletar, Naš vankanjji kruh in Tri črne žene, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj 3.50	Muhobori, črtice, vez. 75			
Flaubert G.: Tri povesti, broš. 65	Miller-Steirja: Zvonarjeva hči, povest, broš. 50			
Franca Anatole: Kuhnja pri kraljici gosji nočici, broš. 75c., vezana 1.00	Murnik Rado: Jari junaki, humoreske, vez. 80			
Pingvinski otok, vez. 1.00	Na Bledu, povest, vez. 75			

Knjigarna "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Poučne in znanstvene knjige.

Romani, povesti, črtice in opisi.

ogolji N.: Taras Buljba, po- vest, broš. 50c. vez.	75	žič B.: Banišlavi: Občinsko dete, roma: dojenček, broš.	50	IGRE	letnik 1920, vezan	65
Golar Cvetko: Prelepa Vasiljca in druge ruske pravljice, broš.	40	Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš.	25	Anfisa, (Leonid Andrejev), broš.ana	letnik 1921, broš.	5
Gorkij Maksim: Deveti januar, črtica iz ruske revolucije 1905, broš.	25	Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez.	50	Beneški trgovec (Wm. Shakes- peare), vezana	letnik 1922, broš.	5
Povesti, 210 strani, broš.	75	Orel L. S.: Pausi in zanke, krimi- nalen roman iz polpretekle dobe, broš.	40	Čarlijeva ženitev—Trije ženini (F. S. Tauchar), dve šalo- igri, enodejanka, broš.	letnik 1923, vezan	7
Green A. K.: Za milijoni, ro- man, broš.	65	Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš.	75	Golgota (M. Krlež), drama v treh dejanjih	letnik 1924, vezan	7
Hamsun Knut: Glad, roman, broš.ana	75	Pugelj Milan: Črni Panter, po- vesti in črtice, broš.	65	Gospa z morja (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broš.	letnik 1925, vezan	7
Halek J.: Pustolovščine dobrega vojaka Švejk v svetovni vojni, vezana	1.50	Puškin A. S.: Pikova dama, po- vest, broš.	40	Hrbtenica (Ivan Molek), drama v treh dejanjih s prologom in epilogom	letnik 1926, vezan	7
Jaklič Franc: Ljudske povesti, broš.ana	50	Razne povesti, broš.ana	50	Julij Cezar (Wm. Shakespeare), vezana	letnik 1927, vezan	1.0
Jelovšek Ernestina: Spomini na Prešerna, broš.	65	Šandor-Gajalaki K.: Jurkica Agičeva, povest, 357 strani, broš. 50c. vezana	75	Macbeth (Wm. Shakespeare), vezana	letnik 1928, vezan	1.0
Jirasek Aloja: Filozofska zgoda- ba, vezana	50	Sienkiewicz H.: Z ognjem in mečem, povest iz davnih let, vez., 681 strani	3.25	Othello (Wm. Shakespeare), vezana	letnik 1929, vezan	1.0
Jubilejni zbornik. Ob petdeset- letnici Otona Župančiča, fina vezba	1.50	Šenoa Avgust: Zlatarjevo zlato, zgodovinska povest iz 16. sto- letja, broš.	75	Očičenje (Angelo Cerkevnik), tragedija v šestih scenah	Cankarjeva slika na dopisnicah, 2 za (Imamo jih dvojne vrste.)	0
Jurčič Josip: Zbrani spisi (nova izdaja, fina vezba):	1.50	Strindberg August: Bodakova izpoved, broš. \$1, vez.	1.50	Romantične duše (Ivan Can- kar), drama v treh dejanjih, vezana	Demokracija, soc. revija, Can- karjeva številka z njegovo sliko	1
I. zvezek: Pesmi, Narodne pravljice in pripovedke, Spomini na deda, Prazna vera, Uboštvo in bogastvo, Jesenaka noč med slov. pol- harji, Juri Kozjak in Do- men	1.50	Tagore Rabindranath: Povestice Tavčar Ivan: Zbrani spisi. IV. zvezek: Čvotje v jeseni in Visoška kronika	2.50	Sen Kresne noči (Wm. Shakes- peare), vezana	Informacije o dobavi državljan- stva Zedinjenih držav	4
II. zvezek: Spomini starega Slovenca, Tihotapec, Juri Kobilja, Dva prijatelja, Vr- ban Smukova, ženitev in Grad Rojinje	1.50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Umetniška trilogija (Alois Knighner), tri enodejanke, ki so celota zase. Broš. 75c., vezana	O zdravstvenih nalogah soc. z- avarovanja (Dr. Demot. Blei- weis-Trsteniški)	50
III. zvezek: Kloštrski žolnir in Deseti brat	1.50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Ali je religija prenehala funk- cionirati? Debat	Proletarec, vezani letniki, 1919- 28, vsak	3
IV. zvezek: Golida, Hči mest- nega sodnika, Nemški val- pót, Dva Brata, Božidar Tirtelj, Kozlovska sodba v Višnji gori, Črta iz življe- nja političnega agitatorja, Sin kmečkega cesarja in Sčedov sin	2.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Čuda in tajne življenja (Dr. An- ton Breclj), splošno življe- njeslovje	ANGLEŠKE KNJIGE	
V. zv. zek: Lipe, Pipa tobaka, Moč in pravica, Županova- nje v Globokem dolu, v rojni krajinji, Telečja pe- čenka, Ivan Erazem Tatten- bach, Bela ruta, Bel denar, Na Kolpakem utju in Dok- tor Zober, \$2.50. Vseh 5 knjig skupaj	8.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Elementi moderne izobrazbe (f. Molek), broš. 50c., vez.	American Communism (James O'neal), vezana	1.50
VI. zvezek: Njegovo delo in doba, I. sešitek: Leta mla- dosti in učenja, II. in III. sešitek: Novelist in Politik, \$2.50, vseh šest knjig sku- paj	7.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma (Abditus), broš.	Anarchism and Socialism (Geo. Plachanoff), vez.	60
met Marija: Bilke, povesti in črtice, broš.	45	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Ilustrirana lepa maska, navodi- la za šminjanje, vez.	Ancient Lowly (C. Osborne Ward), dve knjigi, 1313 strani, vezane	5.00
oder Anton: Marjetica, idila, broš.ana	65	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Materska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku, (Dr. Ma- tija Ambrozič) s 30 slikami	Ancient Society (Lewis H. Mor- gan), vezana	1.50
eller G.: Don Corea, roman, broš.ana	25	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Jugoslavija (Ant. Melik) I in II. del. broš. \$2.50, vez.	Boston (Upton Sinclair), novela o življenju in smrti Sacco in Vanzettija ter civilizaciji, ki ju je posilila na električni stol. Dve knjigi	3.50
S. Požigalec, povest, broš.	25	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Mari Marx, njegovo življenje in njegov nauk, (M. Beer)	Bias Chack (Upton Sinclair), Slika korumpiranosti kapitali- stičnega žurnalizma, vez.	1.20
uhar Lovro: Povesti, broš.	50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Kratka srbska gramatika (Dr. Josip Mencej)	"Debs, His Authorized Life and Letters" (David Ka.sner), vezana v platno	1.00
veder Zofka: Iz naših krajev, povesti, vez.	80	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)	Debs and the War, njegov govor v Cantonu, O. in pred poroto na sodišču	25
Vladka in Mitka, vez.	50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Misterij duše (Dr. Fr. Gostl), poljudni pregled psihiatrije, vezana	Jrugless Health (Jos. H. Greer, M. D.), zdravljenje brez zdravil broš.ana	1.00
ih Ivan: Uporniki, povest iz kmečkih puntov, vez.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Naš sadašnji ustavni položaj (Dr. Stefan Sagadin)	End of the World (Dr. M. Wil- helm Bölsche), vez.	60
ormontov M. J.: Junak našega časa, povest, broš.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Narodnogospodarski eseji O delavskem in socialističnem gibanju na Slovenskem do u- stanovitve jugoslovanske so- cialnodemokratske stranke (1848-1896) (A. Kristan), broš. \$1.00, vezana	God and My Neighbor (Robert Blatchford), vez.	1.25
ovatik Vladimir: Obsojenci, po- vesti, broš.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Politika in zgodovina (Dr. Drag. Lončar), broš.	Goose-Step (Upton Sinclair), Študija ameriškega visokošol- stva, nad katerim imajo kontro- lo privatni interesi, vez.	2.00
Višnjeva repatica, satiričen roman v dveh delih, broš.	2.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Priče evolucije in Adami pred Adamom (Ivan Molek), broš. 50c., vezana	Goslings (Upton Sinclair), vez.	2.00
ndon Jack: Roman treh src, vez.	1.30	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Proletarska etika in morala (Ivan Molek), broš.	Hudred Per Cent (Upton Sin- clair), Povest patrijota	1.20
Železna petla, socialen roman v dveh delih, broš.	1.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Psihične motnje na alkoholski podlagi, broš. \$1, vez.	Jungle (Upton Sinclair), povest iz čikaških klavnic	1.20
achar J. S.: Konfesije literata, zbirka spisov, vez.	65	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Rastlinstvo naših Alp (F. Seidl) Razvoj Socializma od utopije do znanosti (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	Jimmie Higgins (Upton Sin- clair), povest socialističnega agitatorja med vojno	1.00
ošar E.: Sročelovec, povest, broš.ana	35	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Slovenska kuharica (S. Felicita Kališček), vez., 666 strani, ilustrirana	Karl Marx, biographical memo- irs (Wilhelm Liebknecht) vezana	60
Cvetle, špek pravljice za sta- re in mlade, broš.	20	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Slovenska kuharica (S. Felicita Kališček), vez., 666 strani, ilustrirana	King Coal (Upton Sinclair), po- vest iz štrajka coloradskih premgarjev l. 1913-14. Vez.	1.20
olograjski Fr.: Za srečo, po- vest, broš.	40	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Law of Biogenesis (J. Howard Moore), vezana	60
aselj Fran-Podlimbarski: Zbrani spisi, fina vezba.	3.75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Life and Death (Dr. E. Teich- mann), vezana	60
I. zvezek: Slike in črtice, Gorski potoki in Tovariš Danjan	2.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Money Changers (Upton Sin- clair), novela z Wall Streeta, v kateri pisatelj opisuje vzro- ke finančne krize l. 1907. Zani- miva vse skazi, vezana	1.50
II. zvezek: Potresna povest, Moravske alke, Vojdova Pero in Perica ter črtice.	2.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Oil (Upton Sinclair), novela, vezana	2.50
Skupaj 816 strani	2.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Outline of History (H. G. Wells), vez., 1171 strani	5.00
Oba skupaj	3.75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Physician in the House (J. H. Greer, M. J.), Domači zdrav- nik, vezana	2.00
ilville Whyte G. J.: Gladja- torji, zgodovinski roman iz prvega stoletja, I. in II. del, broš. oba skupaj	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Republic of Plato, vez.	2.00
ošing K.: Golem, roman, broš. 50c., vez.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Right to be Lazy (Paul Lafar- gue), vezana	60
ošinski Fran: Drobilč, vez.	65	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Roberts Rules of Order, vez.	1.50
Gospod Fridolin žolna in nje- gova družina, vez.	35	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Savage Survivals (J. Howard Moore), vezana	1.25
igradke, črtice, vez.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Science and Revolution (Ernest Unterman), vez.	60
Muhoborec, črtice, vez.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Jex Science (Jos. H. Greer, M. D.), znanstvena razprava o splošnih problemih, vez.	1.00
ller-Heršaj: Zvonarjeva hči, povest, broš.	50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Social Revolution (Karl Kaut- sky), vezana	60
ričan Radko: Jari junaki, hu- moristična, vez.	80	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Spies in Steel (F. L. Palmer), ekspozé spionažnega sistema na železnem okrožju Minne- sote, broš.	50
Na Bledu, povest, vez.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Struggle Between Science and Superstition (A. M. Lewis), vezana	60
Znanci, povesti in orisi, vez.	85	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	They Call Me Carpenter (Upton Sinclair), povest iz Los An- gelesa, broš.ana	1.00
Ženiti naše Koprnele, satiri- čen roman, broš.	35	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	The C, y for Justice (Upton Sin- clair) vezana	2.00
vačan Anton: Naša vas, broš.	1.00	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	The Profits of Religion (Upton Sinclair), Razprava o izrab- ljanju »er za privatne inte- rese, vezana	50
Samoljubi, 10 povesti, broš.	75	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	The Social Revolution (Karl Kautsky), vezana	60
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Universal Kinship (J. Howard Moore), izredno zanimiv spis dokazov evolucije, vez.	1.25
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Vital Problems in Social Evo- lution (A. M. Lewis), vez.	60
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Yerney's Justice (Ivan Cankar): Hlapec Jernej in njegova pra- vica. Prevel Louis Adamic, vezana v platno	50
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Walls and Bars (Eugene V. Debs, Njegova poslednja knjiga, vezana	1.50
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Naročilom priložite poštne ali eks- prosmi money order, ček ali gotovi- no. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	Vse knjige pošljamo poštne pre- prosto. Klubom in čitalnicam pri večjih naročilih popust.	
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	PROLETAREC	
		VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba	3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.	

81 različnih spisov povestne, zabavne in informativne vsebine je v

Ameriškem družinskem koledarju l. 1929
IN NAD 60 SLIK TER ILUSTRACIJ.

STANE \$1

za Jugoslavijo in druge inozemske kraje \$1.10

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskavine za društva in trgovce.

NAJVEČJE ZLO, ki tepe človeški rod je nevednost. Ubiti nevednost se more EDINO z znanjem.

Znanje je v knjigah. Vse, kar je človek storil in dosegel, je zabeleženo v knjigah.

Niso VSE knjige dobre. Tudi tisk se lahko izrablja prilog nevednosti in zavajanja. Toda ti, ki čitaš, misliš s svojo glavo, da boš lahko to, kar čitaš, prebaviš s svojo duševno močjo, in tvoje znanje bo raslo, tvoje obzorje se bo širilo.

Naročite si jih iz Proletarčeve knjigarne. Prečitajte cenik knjig v tej številki. Ako se ne morete odločiti, katere knjige bi naročili, vprašajte nas za nasvet.

Ako knjige, ki jo želite, ni v našem ceniku, nam pišite, vsekoli, in če le mogoče, vam jo bomo preskrbeli. Naše cene knjigam so zmerne, kajti razpečavamo jih v prvi vrsti, da gredo med ljudstvo. Kolikor napravimo pri njih dobička, se ga porabi za podporo delavskemu tisku.

Čitalnice kakor tudi posamezniki dobe pri večjih naročilih popust.

Prip. ročajte našo knjigarno. Vsa naročila za knjige naslovite: PROLETAREC, 3639 W. 26th St. Chicago, Ill.

A Gentle Thrust

"If," says a current magazine, "our newspapers dealt in real news, if they exercised any intelligence in featuring the events which are of chief importance and which touch human life at the level of its deepest interests," and it goes on to argue for the importance of the incident it has in mind.

That "if" arrests our attention. If the newspapers exercised any intelligence in featuring the chief news. It is a well-directed stab, and largely though not wholly deserved. The newspapers do sometimes feature the most important news. But too often they don't. A careful observation of headlines and front pages day by day soon reveals that.

There has been a good sample recently. A dry southern senator's son imbibed too freely. It was a matter of no particular importance, as several million other Americans, to put it mildly, were tight at the same time. But the incident made the front page of the big papers.

Three separate strikes broke out in the south. They were of fundamental importance in the industrial career of the country, because they foreshadowed the coming end of the low-wage and long-hour boasts whereby the south has been drawing industries from the north, the end of abject servility on the part of southern wage earners, with vast consequences to the country. And what happens? If mentioned at all, they get a small head on an inside page. In importance they should have made the front page with big streaming headlines.

Other illustrations could be found almost any day.

Foreign Students in the United States

During the present academic year there are 9,113 students from other lands enrolled in the educational institutions of this country. Canada leads with 1,173 students; China follows with 1,109; Japan 814; Philippines 804; down to one each from Abyssinia, Afghanistan, Bahama islands, Burma, Mesopotamia, Malta and Paraguay. Altogether 101 countries are represented. The enrollments of foreign students is highest at Columbia with 873; the University of California has 651; New York University, 462; University of Washington 326, Harvard 298; Chicago 266; Michigan 265. Twenty different institutions have enrolled as many as 100 foreign students.

These interesting facts are taken from the recent annual report of the Committee on Friendly Relations Among Foreign Students, which is affiliated with the National Y. M. C. A. The seven or eight national secretaries of this organization are doing an exceedingly effective work with and on behalf of our guests from other lands. Many of these men and women will return to their own countries to fill important positions and to exercise great influence in the determination of the future policies of their respective peoples. If the citizens of the United States were wise they would go out of their way to make these foreign students feel at home and to interpret to them the more wholesome phases of American life. Here is a practical project in creating international friendship.—The World Tomorrow.

DRINKING

By F. C. Boden.

Long since I learnt my drinking,
And I drink still.
Quaffing to ease my thinking,
To cure my ill.
Hearken, I have been drinking
—And got my fill.
Bibbing, Bibbing with brave men,
All knee by knee.
Fellows I never met till then,
Strangers to me.
Fellows I'll never meet agen,
Brave men and free.
Fellows traveling along
Over the earth.
Fellows that could do no wrong,
Princes by birth.
Princes of wisdom and song,
Princes of mirth.
Princes gay all singing by
Unto the grave.
Princes, and so young to die,
So clean, so brave.
Princes that I drank with—I,
And could not save.

M. D'S and L. D'S

By Adam Coalidigger

Few weeks ago I romped all over the doctors of Chicago for kicking Dr. Schmidt out of their union on a charge of having healed the sick and the halt under the scale. After seeing above said eruption in cold type, it now seems to me that I've been a little too hard on the M. D's. For there is at least one branch of medical science that has earned every dollar it ever received and then some. I have reference to preventive medicine.

Job Hardluck takes down with typhoid fever. Job is a shovel stiff in the employ of the local gas company, a profession which takes him all over town. After taking care of Job's immediate wants, the next question is, where did Job catch those typhoid bugs? An examination of the water well back of Job's shack reveals no bugs. What other water did Job drink? As far as Job can remember, he drank only hydrant water. The city water supply is given the microscopic once over. Nothing there either.

Did Job drink any milk? He did. Where did that milk come from? It originated at the Sanitary Dairy farm, three miles west of town. Bug hunters, hastening to the Sanitary Dairy farm, find nothing wrong with the well water with which the dairy man reduces the milk to the minimum percentage of butterfat demanded by law.

But there is a little brook running through the pasture of that dairy farm and that brook is swarming with typhoid bugs. The bug hunters bark lustily. They are hot on the scent. Following the brook they come to a little house at the end of a grape arbor connecting the little house with a big house in front. There are neither screens nor windows in the little house. But heart-shaped openings cut in the door and sides provide convenient entrance and exits for a couple of million of busy little flies.

"Has there been a case of typhoid on this place or is there one now?" inquire the bug hunters. "No, nothing of the kind," answers Hiram Hayhoister, the titular head of the house. "Well, anybody sick around here?" "No, not exactly sick, but Hank the new hired hand has been ailing a little of late." Ahem!

Hank is yanked on the carpet. Hank admits he hasn't been feeling any too well of late. Been taking a tonic prescribed by the soda water fountain clerk of Bell's Drug Store. Hank's tongue looks like it was cut out of grandfather's gray beaver. His complexion is that of a sun-burned lemon suffering from yellow jaundice. His temperature is 105 in the shade. Hank's got typhoid sure enough. Only Hank didn't know it and neither did the soda water fountain clerk at Bell's Drug Store.

Hank is hustled to the hospital. The basement of the cute little house at the end of the grape arbor is disinfected, limed, filled up. The babbling brook is doped with chemicals that take the life out of the joyful typhoid bugs. The Sanitary Dairy is temporarily put on the blink. And thus it happened that Hank and Job are the only victims of what in the good old days might have been a pest killing thousands of Jobs and Hanks.

The process described above may not be strictly scientific in every detail. But it is by something like it that preventive medicine succeeded in wiping out the numerous kinds of epidemics through which an all-wise providence balanced eats and eaters before the invention of birth control and scientific warfare.

No, M. D's could be a heap worse. They could be as bad as the L. D's. for instance. L. D. stands for doctor of law or legal doctor.

On of the supposed functions of the L. D's is the cure of social ills. Among these are crime and crime waves. The approved method of curing crime is by punishment. Punishment is also advertised as the sole and only preventive of crime. If punishment fails to either cure or prevent crime, more punishment is prescribed.

So far the L. D's have neither cured nor prevented crimes. Indeed it seems that crimes increase with punishment. It also has been noted that the more law and lawyers are found in a given country, the higher is the percentage of criminals. The United States, for instance, which can boast of more laws and lawyers per square inch than any other country on earth also is the most lawless country on earth.

The reason for this sad state of affairs in my humble opinion is that the L. D's are more interested in cases than they are in causes. And since there are people who think my opinion is not worth a tinker's dam, I take particular joy in presenting part of the recently issued report of

the Illinois Association for Criminal Justice. L. D's read and ponder:

"The Who's Who of Gangland.—Seven thousand names, of men active in the various fields of organized crime, have been selected and catalogued, and the survey has furnished to the public out of these names, a list of the underworld 400, a 'Who's Who' of organized crime. These studies have shown, and this is significant feature of the report, that the gangster as a rule is not born, but made. He is the product of his environment, and the chief blame of Chicago lies in the fact that it has allowed these environments to exist. Usually he comes from the river and railroad and other deteriorated and deteriorating districts of the city. Usually he started as a mere mischievous boy in a street gang, which if properly controlled could have been turned into a Boy Scout organization rather than a band of thieves. Almost every criminal career, in fact, is progressive. The boy becomes a gangster and a thief and a murderer, because of the moral and social philosophy of the neighborhood in which he was reared. While the good citizens have grown up in an atmosphere of obedience to the law the gangster has lived his life in an atmosphere of lawbreaking, graft, and 'fixing.' He has seen his father working for \$2.00 a day as an honest laborer and he has compared him in his poverty with the gambler and the bootlegger riding in his limousine. To this boy, crime is made to appear as the most profitable of all the careers that are open to him. He has no moral reaction against it because he has seen criminals in high places, prosperous and honored."

Just so. Just so. Criminals are not born but MADE. "Gangsters are the product of their environment," as is every living critter, on this earth. Low wages beget low morals. Social health has no more chance in slums than virtue has in brothels. Hard lives bring hard deeds.

All this is old stuff. Every student of criminology knows that the prime cause of crime is the low living conditions under which a large portion of our working population is vegetating. Hundreds of books have been written on the effect of environment on crime. All authorities agree that the only way to abolish or at least to minimize crime is abolishing the causes of crime and foremost among these causes is poverty.

But all this didn't make the slightest dent on the bone boxes of the L. D's. So they still jail, hang and execute as on the day when Joshua tooted down the walls of Jericho and commanded the sun to stand still. And as far as the L. D's are concerned, she is still standing still.

Oh, well, the world is only some seven hundred million years old. Perhaps in another seven hundred million years the L. D's have caught up with the M. D's of anno domini 1929 and then we may hear something about preventive criminology.

But no use sitting idle until the L. D. boys catch up with the procession. Unionism is also a preventive of crime. There was a time when every penitentiary boasted of a crackerjack band composed of inmates and a crackerjack newspaper edited and composed by resident printers. With the rise of the musicians and printers' unions, both bands and pen newspapers disappeared from our penitentiaries.

What made the musicians and printers more law-abiding was not a change of heart, but more change in their jeans. A sort of uplift by lift up.

"PSYCHOLOGY" TEST.

Turn suddenly to a person and say: "Name a flower." Don't give him time to think but make him answer quick. The chances are 10 to 1 that he will answer: "A rose."

Then say to him: "Name a color." The chances are he will name: "Red." Then say: "Name an article of furniture," and the chances are he will say: "Table."

It is an odd fact, but "rose" seems to be the first flower, red the first color and a table the first article of furniture most people will think of when asked suddenly. If you allow them to take time to think over it they are apt to answer something else.

The first answer that pops out when asked to name a flower, is "rose," but if they have a chance for the reasoning part of the brain to get in its work they will avoid naming anything so common as a rose and will name perhaps some quite rare flower.

Try this and see if it doesn't work. —Pathfinder.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

The eyes of the world are turned to England this week. Watching and waiting for the results of England's general elections May 30. It is hoped that the uphill fight of the Labor Party will bring it into power. With the odds against them Labor goes into the election haughty and confident that the workers will support it. Candidly, the leaders have outlined a program in behalf of England's workers, that is worrying the opposing factions. If victory is recorded it shall be as much a gain for the Socialists of the U. S., who eagerly gave financial help when the call was issued.

Several new men were elected to the Supreme Board of the S. N. P. J. at the Convention just closed. All the reactionary forces (so called Progressives) lined up with the Communist to oppose the Socialists. But the facts were too plain. All who cared anything at all for the future of the S. N. P. J. joined the Socialists. And when the smoke had cleared they were on the winning side. Fred Vider's election over the known M. J. Turk was probably the most outstanding. Delegates of English speaking locals went eleven strong to this session and came out with four seats, backed by the Socialists. Not a single English speaking delegate was listed among the candidates of the "Honest,—Truthful" group.

Chicago readers are requested to attend the Pioneer "Domača Zabava" this Saturday June 1st, at the Lower Hall of the S. N. P. J. Anthony Martinsek will play on his famous and costly accordion. Admission 35c.

Cook County Socialists will picnic on Sunday June 9th at Riverview

Park. Admission tickets to the Riverview Park, grove and special concession tickets all for 30c. So far as we know there is no other picnic among us on that day in Chicago, so we look forward to a big attendance at Riverview Park.

Proletarec, since the change of style, is gaining new subscribers. Each successive report for the past two months has shown a gain over the previous one. Our people are beginning to like the present style more and more. To keep the pace we must ask some of our youngsters to join the tide. Contribute—if not in subscriptions at least in opinions. It is evident that we can gain membership too. Club No. 1, J. F. of S. P. has added several fine young boys to its roster in the past three months. More have promised to join. For your sake—fall in line with us.

On Monday Club No. 1 J. S. F. will hold its next meeting at the SNPJ hall. Because of the Convention the meeting had been postponed. Interesting reports are to be made. A full attendance is urged.

Ethel Kristan stressed on organization in his address on May 19th on the occasion of the 25th Anniversary of the S. N. P. J. "We must be organized to make our demands known," he says. Kristan, long a fighter for the cause of ours, is a most convincing speaker. Not playful at all, but straight to the point. At times, perhaps a little too earnest for the present era, found in thought, nevertheless. If more people would heed his advice, for he speaks from practical experience, there would be less misery and lawlessness,—more organization.

Italy and the Vatican

By John D. Barry.

Prof. Gaetano Salvemini, formerly lecturer on history in the University of Florence, Italy, is making a tour of the United States under the guidance of the Anti-Fascist League of America, speaking here and there. He is said to be the most prominent anti-Fascist who has come to this country. For some years he was a member of the Italian parliament. At the time Mussolini reached dictatorial power he was arrested and imprisoned. When he secured his release he managed to get out of Italy and went to England. There he lectured in many colleges.

I heard Salvemini the other night for The Nation club in the assembly hall of the Women's City club. His subject was The Pope, the King and Mussolini. He revealed himself as a rather short, stout, vigorous looking man somewhere in the fifties, with clear, direct eyes, with a pointed beard, turning gray and with an English speech, marked by an accent, to be sure, but singularly accurate and plain. As I listened to him I decided that he must be one of those people blessed with a fine sense of words. He made me think of a mother who wrote me lately about her son. "Words are like music to him," she said. "From the sound of words he has a joy that music gives many people."

Well there was joy in listening to this Italian's English, well constructed, almost perfectly articulated speech, well modulated.

He began by telling about the news of the Vatican pact that broke on the Italians were apparently the only people in the world that hadn't been informed about it before. Mussolini's drastic control of the Italian press had apparently kept it in abeyance.

As I listened to the professor's statements here I wondered if he had been able to check up closely. It seemed hardly credible that news already disseminated abroad could have failed to find some echo in any newspaper in Italy. At the time Salvemini was himself out of the country.

He declared that, by the authority of Mussolini, the Italians were allowed only to approve of the pact and to approve of it without discussion.

He gave a brief outline of the history that preceded the negotiations between the Italian government and the pope from the annexation of the papal states to a united Italy up to the present time. After the break the pope forbade loyal Catholics going to the polls either as electors or as candidates. He made himself a prisoner in the Vatican and each year protested publicly against his situation. When a new pope was elected he didn't bless the crowd assembled in his honor, according to the established custom. Faithful Catholics could not support the king of Italy.

Meanwhile Italy grew and progressed. In 1904 Italian Catholics were

permitted by the church to vote in some constituencies. Less than 10 years later in all constituencies they were permitted to vote.

In 1920 a People's party was founded in Italy, led by a Catholic priest and supported by many Catholic priests. There was much talk at this period of the Roman question.

About 10 years ago, when the present pope appeared, he re-established the broken custom of blessing the crowd.

Three years later on Mussolini's gaining power, after a half century of dispossession, the church had practically given up resistance.

These things are ignored when Mussolini is praised for putting the Vatican pact through. He merely reaped where his predecessors had sown. In 1929 he took the only step that remained to be taken.

Now Italy recognizes the pope as the owner of the Vatican and as the sovereign of a new state. The pope recognizes the existence of Italy. The indemnity conceded by Mussolini, \$90,000,000, increases taxation in Italy by 4 per cent. Catholic priests and monks become exempt from military service, 60,000 men in all. They are also immune from taxation. Un-locked priests lose their civil rights. To church discipline the government lends a secular arm. Again, in Italy, marriage becomes a sacrament. It's agreed that nothing shall be done to diminish the city of Rome's sacred character.

On the whole, Salvemini thinks that the church has won a victory over Mussolini. He compares the situation to a horse and the man that rides the horse. Mussolini is the horse and the pope is the man. But Mussolini wouldn't have been likely to make the agreement if he hadn't felt his power waning in Italy. Now he's getting the support, not merely of Italian Catholics, but of Catholics all over the world.

As for the Italian king, Salvemini dismisses this figurehead with the word, nonentity. He allows himself to be overshadowed by Mussolini. He has no strength of character. He signs every paper Mussolini presents for his signature. He receives the equivalent of something like \$2,000,000 a year a good deal for an Italian not. If Mussolini is driven from power and there's a change of government, the king will probably be dismissed. His son, the crown prince, is no better. He recently did something extraordinary for Italian royalty: he went to the polls and voted the Fascist ticket.

WHICH ONE?

Mistress—Did I see you kissing somebody in the garden this morning, Sarah—the milkman or the letter carrier?

Sarah, the Maid—Er-ah-was it about half-past seven, ma'am or a quarter past eight?

The Nordic Southland

By James O Neal.

The strikes of textile workers in the south have more than ordinary interest for us. The men and women who are striking are of the purest American stock to be found in the United States. They trace their ancestry back 200 and 300 years.

Some 20 years ago southern merchants, bankers and capitalists began to advertise the special advantages the south had for manufacturing. The capital of the hated Yankee was wooed to locate in the southland. Northern capitalists were promised freedom from taxation for a number of years and assured water power that would cost nothing. But above all, the southern Babbitts advertised that these poor whites provided the cheapest labor to be found in the country. Moreover, northern capitalists were told that these workers had no unions and did not want any.

So the Yankee exploiters of labor sent increasing amounts of capital south to be used in building textile mills. Southern men with ample funds mingled their capital with the Yankee capital and both drew the poor Nordics out of the hills for work in the mills. It did not occur to the southerners that when they boasted of their cheap labor they were advertising that much of southern society rested on a wide stratum of extreme poverty.

Now the Babbitts of Yankeeland and of the southland are having a rude awakening. The poor white workers are revolting and every southern textile center feels something of the impact of that revolt. Proud of his ancestry, quick to resent injustice when he becomes conscious of it, these poor whites are accustomed to fight at the drop of the hat. They naturally turned to their rifles when Babbitts in one textile center kidnaped labor organizers and it is a notable fact that no attempt has been made to repeat the kidnapping. The Babbitts know that these whites are not to be trifled with and that elemental fury will overtake them once the strikers are goaded to vengeance.

So the docile mill fodder, which had been the chief attraction of northern and southern capitalists, within a few months exhibits an awakening that gives them much concern. They had looked forward to endless sweating of the poor whites and here is the prospect of labor organization facing them in many sections of this cheap labor paradise. Let us hope that every textile mill in the south in the next few months becomes a 100 per cent organized plant and that the workers will succeed in beating back the measureless greed that has made life a dreary and hopeless thing for them.

Why is it that these poor whites have remained quiet these many years and have endured the fearful exploitation that has become notorious? One of the chief reasons is that for generations they have been deprived of schools. When black slavery was the basis of the southern social order the ruling class feared the results of popular education of the poor whites. The latter were kept in ignorance so that the illiteracy of the poor whites of this generation has its origin in the old slave order. The ruling class kept both white and black workers steeped in ignorance and superstition. It is this illiteracy which enabled the modern southern exploiters to boast of the cheapest labor in the United States.

But the awakening is here. Southern Babbitts are accustomed to look upon northerners as "foreigners" and they are now working that racket against labor organizers. But is it not significant that these same Babbitts do not speak of northern capitalists whom they invited to locate in the south as "foreigners"? The northern exploiter is welcome; the northern labor organizer is not. And this attitude enables us to see through the fraudulent professional Nordics who advertise their pure American stock only to feed upon the misery and illiteracy of these poor whites.

THE VOICE OF DEBS.

This is the age of reason. Ideas are the formidable weapons. The printing press is more deadly than the battleship. Capitalism realizes this and maintains its press at its highest efficiency. The power of its press is felt in the white house, in congress, in the courts, in labor unions—everywhere.

The capitalist press reaches the people and the idea it expresses and the interest it supports prevail against all opposition.

The capitalist press is the mouthpiece of the capitalist class. In every controversy, every struggle with the workers, the capitalist press upholds the capitalist class and opposes the workers. How could this be otherwise?

It is plain that we upon our side shall have to bulk up a press of our own. Then we shall be able to reach the people, and then the ideas and interests of the exploited and suffering shall prevail.

I appeal to you to build up your press. The press of the working class—Eugene V. Debs.

THE ELEMENTS

Floods, Tornadoes, Cyclones, Drought, Earthquakes, etc., are Enemies of Man. Some of them could be conquered, some even harnessed, if a Man would invest as much energy toward this end as he does for War, which is his most deadly enemy today; more deadly than any of these elements.